

СРПСКИ НАРОД

СВЕТСКО-ИСТОРИСКИ
ЗНАЧАЈ 30 ЈАНУАРА 1933

Извјава претседника Српске владе
генерала Ђ. М. Недића

Поводом 10-годишњице долaska на власт национал-социјалиста у Немачкој, Претседник Српске владе, генерал М. Недић дао је следећу изјаву:

— Долазак национал-социјалиста на власт у Немачкој пре десет година био је од судбиноског значаја не само за немачки народ, већ је и од огромног историског значаја за све европске народе, за целу Европу, као и за осталы свет. Овај догађај представља несумњиво прекретницу у историји човечанства, чији је закон да иде путем напретка, одбацујући преживеле облике и оквире, налазећи увек нове одговарајуће облике живота и стварања.

Када је 30 јануара 1933. године Адолф Хитлер преузео воћство Немачке, под познатим трагичним околностима, са шлем да оствари свој програм за спас немачког народа, он је истовремено започео да испуњује своју мисију ослободиоца Европе од превласти и мешања ваневропских сила у судбину европског континента. Зато је било потребно да Немачка оздрави и да се препороди, да постане јака и моћна.

Адолф Хитлер са национал-социјалистичком странком, имајући неограничено поверење немачког народа, стопио је Немачку у једну гранитну државну целину и створио духовно јединство немачког народа, као никад раније. То дело, које је он остварио за циглу десет година, остаће забележено у историји као једна ненадашна епоха стварања и подизања.

Таква Немачка, национал-социјалистичка Немачка, под воћством Адолфа Хитлера, једина је била у стању да преузме мушку и одлучну борбу за ослобођење Европе од јеврејско-масонског капитала и да њен спас од борбичке немани, која је грозила уништењем европске културе, и културног живота у целом свету.

Немачка оружана сила, пре порођена и надахнута вољом вође Рајха, у низу победа, јединствених у ратним аналама, срушила је све препоне које су јој стајале на путу, створила

предуслове за изградњу Нове Европе, и, одстрањујући из ње ваневропске утицаје обезбедила спровођење њене светске мисије.

Још је величанственија улога Немачке у субвијању највеће црвене немани, која је хтела уништење национал-социјалистичке Немачке као најсигурнијег бедема за одбрану европске културе од азијатских хорди, анархије и хаоса большевичке револуције.

Својом херојском борбом, својом проливеном крвљу за одбрану Европе, Немачка осведочује право да носи европску мисао и да представља европску културу и напредак Европе према варварству једних и према експлоатацији других.

Српски народ, који својом историјом и својим тешњама неравнучно припада Европи, који има дубоко усађено поштовање за хероизам и жртву, схвати смисао ове борбе коју Немачка са својим европским савезницима води за спас Европе.

Грудећи се да разуме ченадашње тековине национал социјалистичке Немачке у свим обlastima националног живота, припремајући се духовно да изврши своју националну обнову у духу новог времена, српски народ чувајући мир и ред, предан неуморном раду, потврђује свој смисао за европску солидарност и своју вољу да сарађује у Новој Европи за своје добро и за будућу величину Европе.

Ми смо сви занемели од узбуђења. Свако стеже Вођи руку, и

Дан Немачке револуције

Написао

Министар Рајха Др. ГЕБЕЛС

У подне смо седели у Кајзерхофу и чекали. Вођа је био код претседника Рајха. Неописиво узбуђење заустављало нам дах. Између Кајзерхофом и канцеларије Рајха стајала је маса света, кутала и чекала.

Шта ће се догодити? Срца су нам се кидала у сумњи и надању, срећи и малодушности. Сувише смо често били разочарани,

изгледа, да се наш завет верности наново склапа. Просто је невероватно како је Вођа једноставан у својој величини и како је велики у својој скромности.

Напољу урнебесно кличу масе пред Кајзерхофом. Хитлерово

Следећи дан пролази као сан. Све изгледа као да је из бајке. Лагано се спушта ноћ на престоницу Рајха.

Око 7 сати Берлин личи на ускомешани мравињак.

Почиње бакљада. Бескрајно, без краја, од 7 сати увече до 4 сата изјутра, масе марширају пред канцеларије Рајха. СА- и СС-формације, Хитлерова омладина, грађани, жене, оцеви са децом, чије су ручице испружене према прозору Вође. Влада неописива радост. Неколико метара даље од канцеларије Рајха, стоји на свом прозору претседник Рајха, Хинденбург, усправни лик јунака, достојанствен и окружен мистичним чаром. Штапом удара у под, по такту војних маршева. Стотине и стотине хиљада пролазе равномерним кораком испод прозора.

То је подизање нације! Немачка се пробудила! У спонтаном одушевљењу народ се изјаснио за револуцију Немача.

Не да се описати, шта се одиграва у нашим срцима. Могло би се и плакати и смејати се.

Придолазе све нове масе. Ликију и кличу.

Пред канцеларијом Рајха на Вилхелмплацу, седе стотине омладинаца на дрвећу и манифестију у хору Вођи.

Његов га народ слави. Први пут, радио преноси једну манифестију немачког народа. Први пут говоримо преко свих немачких радио-станица. Могу да кажем, да смо бескрајно срећни, а да желимо даље да радимо.

Када се дуго после поноћи, поворка приближила своме крају, још је увек десетина хиљада људи стајало пред Канцеларијом Рајха и певала песму Хорста Весела. Кратко говорим масама и завршавам са »Хај! Хинденбургу и Вођи.

Трг се празни. Затварамо прозоре. Око нас је велика тишина. Вођа ми ставља руке на рамена, и рекавши ни једну реч.

Око три сата враћам се кући. Штурмфирер Хан из Шарлотенбурга доноси ми страшну вест: Наш друг Ханс Мајковски, који је синоћ уздигнутог чела марширао пред Вођом, убијен је од комунистичких убица. Заједно са њиме погинуо је и полицијски наредник Зауриц.

У пенујашу чаши радости пада кап отрова. Сада ћемо коначно обрачунати. За месец-два успоставили смо мир и ред у Немачкој.

Настао је нови Рајх. Био је крвљу освећен. Четрнаестогодишњи рад крунисан је победом. Ми смо постигли циљ. Немачка револуција почине.

Адолф Хитлер, Вођа национал-социјалистичке револуције из које је никao Трећи Рајх

(Архив „Српски Народ“)

да би мили неограничено да ве-
рујемо у чуда.

Шеф штаба стоји увек и без прекида на прозору. Посматра излажење из канцеларије Рајха.

Тамо мора изаћи Вођа. На лицу ће му се видети, да ли је успео.

Мучни часови ишчекивања. Напослетку једна кола заокрећу и за угло. Масе кличу и поздрављају. Изгледа да слуте претстоје велике промене, или мисле да су већ наступиле.

Вођа долази!

Неколико минута доцније он је у нашој соби. Ништа не говори, али су му очи влажне.

Тако се далеко дошло!

Вођа је наименован канцеларом. Он је већ положио заклетву у руке претседника Рајха. Већика је одлука пала. Немачка се налази пред својим историским преокретом.

Ми смо сви занемели од узбуђења.

Изменовање постало је, у међувремену, свима познато. Од хиљаде постале су десет хиљада. Бескрајна река људи слива се у Вилхелмштрасе.

Ми полазимо одмах поново на посао. Рајхстаг је распуштен. То нас је стајало много напора, да приволимо наше колеге у влади.

Избори ће се одржати кроз четири недеље. Влада ће се још данас једном проглашавати обратити немачком народу.

Одлазим у канцеларију берлинске жупе. И тамо, у свечаној тишини објављујем нов ток догођаја. Сви су потресени и дубоко узбуђени. У овој дворани, у којој смо доживели многа живчана искушења, влада велика тишина — као у цркви.

Први део борбе за власт лежи иза нас, морамо даље радити да би власт задржали.

У Кајзерхофу Вођа већ разговара са новим министром војске Радомиром Јовановићем. Рад владе започиње.

Универзитетска библиотека
Светозар Марковић
Београд

Смена сисћема

Није никаква случајност што је данашњи крвави и дуги рат обухватио читаву куглу земаљску. Ово је последица револуције која више од двадесет година негде видљиво негде невидљиво потреса све народе и све државе. У питању су саме основе, на којима је људско друштво било организовано као и тражење оних на којима треба да се у будућности организује.

Стари и преживели капиталистичко-либералистичко-демократски свет покушава да се истргне неминовној смрти, на коју је осуђен од стране виших сила, а у име општег прогреса. У безумљу самртичког ропца он се спрео са својим најљубијим непријатељем, комунизмом, који хоће не само да из корена измени систем на коме је тај свет досад постојао, већ угрожава и његове културне тековине, којима је он у своме напону снаге обогатио човечанство.

Са системима на којима је људско друштво организовано ствар стоји исто онако као и са сваком творевином човековом: они су несавршени и пролазни. Другим речима: сваки систем који човек измисли подложен је истом закону као и сам живот човеков. Наме, он има своје младићко, своје мужевно и своје старачко доба. У овом последњем стадијуму јављају се револуције, које доносе крај система који се изродио и који својим преживелим и окамењеним формама спутава живот и човеков напредак.

Тако је Француска револуција значила крај феудалистичког поретка и укидање привилегија изживелог и онеспособљеног племства. Али како напредак човечанства не иде праволиниски, већ у цикцак, то се ударило у другу крајност, у комуну и руљократију, које су собом донеле општи хаос и несрећу. Само чврста рука једног Наполеона Бонапарте била је у стању да обузда ајдају револуције. Његовом заслугом, као и заслугом народних вођа који су дошли из грађанских редова, створен је нови поредак, који је човечанству у тадашњем тренутку његовог развоја најбоље одговарао: капиталистичко-демократско-либералистички.

Овај систем, после младићских застрањивања, у своме мужевном добу омогућио је човечанству полет и напредак, тако да су његове присталице почеле сневати о томе како је тај систем савршен и вечит. Међутим већ крајем прошлога века појавили су се озбиљни знаци његове декаденције. Та је декаденција узимала све више маха, тајко да је капитал почeo бездушио да искоришћује рад, либералистичка привреда довела је до привредне анахије, а демократија је својим општим правом гласа довела до јаловог парламентаризма и владавине јаких, али често морално бескрупулозних појединача.

И опет се јавила револуција — овог пута у Русији —, која је опет отиша у крајност; укинула приватну својину и завела диктатуру мануелног радништва. Али се опет јавила и реакција на ове крајности, и то у виду фашистичке и национал-социјалистичке националне револуције, које такође одбацију неограђи-

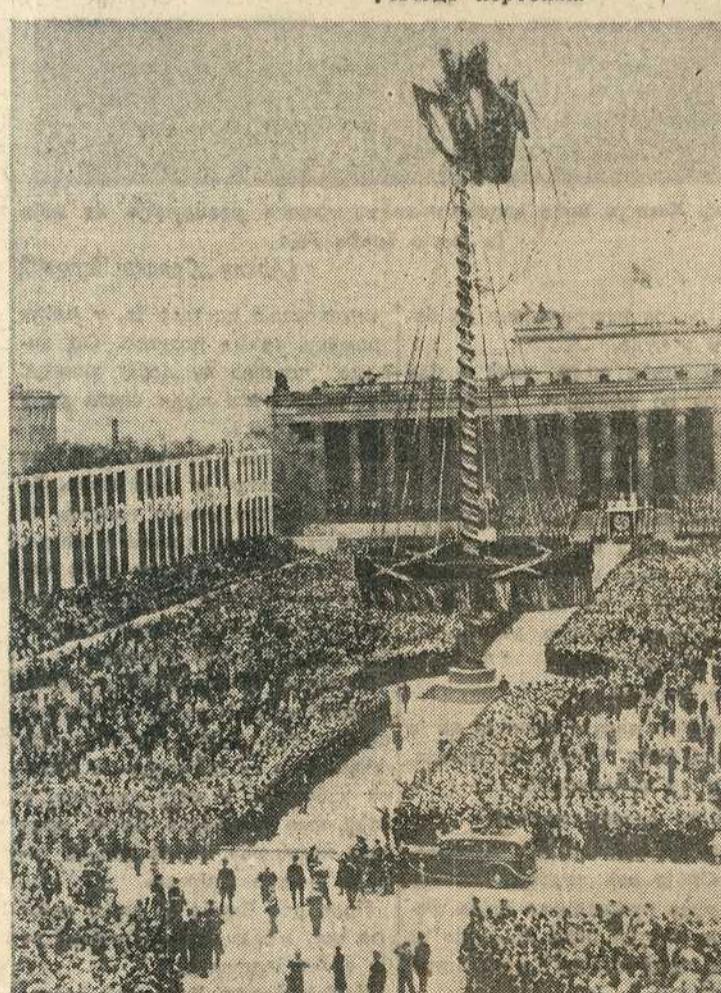
чену владавину капитала, либерализам и демократију, али које хоће да друштво организују на целисходнијим основама, на основама које најбоље одговарају садашњем развоју човечанства.

Насупрот капиталистичко-либералистичко-демократској неограђеној слободи јединке, коју она искоришћава на штету друштвене целине, — насупрот комунистичкој диктатури колективна, који јединки не даје ни онолико слободе да може да развије своју личност, — национализам хоће да помирит јединку са народном заједницом на тај начин што слободу јединке условљава личном одговорношћу у погледу на интересе народне заједнице. Из овог његовог основног начела извире и сва осталла: о заштити рада, о улози жеље, о народном воћству итд.

Десет година је свега откако је национал-социјализам на власти у Немачкој. За тај релативно кратки период владања он је успео да оби Немачке, разједињене и помете се услед изгубљеног рата, начини једну од најјачих сила света. Та њесна снага не почива само на добро опремљеној армији, већ и на духовном јединству немачког народа, које је последица одлучних реформа у свим гранама народног и државног живота.

Немачки човек, био он радник, сељак, привредник или интелектуалац, зна зашто се бори и шта брани. Он брани систем, који се на делу показао као систем који њему најбоље одговара. Зато га и браћи тако пожртвовано и одлучно. И некога се намеше упоређење са браниоштима старог, преживелог капиталистичког поретка, који су тако речи још пре борбе копље бацили у трње. Исто тако постаје разумљива и огорченост са којом се бије борба на истоку, од чијег исхода зависи будуће лице света.

ВЕЛИБОР ЈОНИЋ

Радништво је основа национал-социјалистичке Немачке. На слици величанствене прославе Првог Маја у Берлину

Један Воћа - један народ - један Рајх

Некада, у доба Бизмарка, изрекао је историчар Хајнрих фон Тречке поносну реч, — да људи стварају историју. Доцније за време Бизмаркових елигана, тајни саветник Руедорфер-Рицлер, трабант канцелара Бетман-Холвега, окарактерисао је своју епоху, реченицом, — да на крају крајева ипак одлучује боља просечност. Наше доба може ово учење исмејати, и усвојити поносно веровање једног Хајнриха фон Тречкеа.

Доживели смо, да један једини човек подиже Немачку на врхунац моћи и величине из порира спољног пораза и анархије изнутра.

Познато је: да је ова јединственост политичког генија, како га наше деба има у Хитлеру у Немачкој и Мусолинију у Италији, изазвала противника, да сконцентрише све своје снаге ка једном циљу: да између овог појединца и народа створи јез и да затим уништи најпре Воћу, па онда и народ.

Тај смо случај доживели, када је Винстон Черчил први пут зими 1940, а други пут у новембру 1942, упутио позив „народу Италије“, у коме каже, да „само један једини човек сноси кривицу због непријатељства између Енглеске и Италије, и ако се италијански народ ослободи тога човека, осигурано му је енглеско пријатељство.“

Енглези се на тај начин служе старијим опробним рецептима. Тако су већ једном успели одвојити Наполеона од Францујске, како би оборили француску хегемонију. Тако су у првом светском рату наговорили немачки народ, да напусти Лудендорфа, како би савладали обезоружану Немачку. Данас би исто тако желели да народи оборе једног Адолфа Хитлера и једног Мусолинија — како би немачки и италијански народ за свагда поробили.

Може се Винстон Черчил чудити, што овај његов апел није постигао никакав успех, какав је некада имала енглеска пропаганда против Наполеона или против Лудендорфа.

Упорна енглеска надменост заборавља, да Хитлер или Мусолини нису као Наполеон војнички узуратори, нити неполитичари као велики војник Лудендорф, него да су као велике вође народа одоздо дошли до власти, тако да су не само формирали нов дух народа, већ и постали оличење духа њихових народа.

У томе је и разлика између Бизмарковог и Хитлеровог стварања Рајха. Бизмарк је дошао одозго, за време краљевства и као аристократа, из спољне политике из дипломатије. Унутрашња политичка питања била су му страна и на том пољу — он генијални дипломата — доживео је своје најтеже поразе, као у случају против марксиста. Адолф Хитлер је, напротив, дошао одоздо, из широких народних маса, бавећи се најпре унутрашњом политиком.

Пре него што је као генијалан спољнополитички Воћа дошао на чело Рајха, он је у дугогодишњој борби о својој душу немачког народа, за себе и за своје идеје.

По своме пореклу и животном путу, Адолф Хитлер је био путник између светова. Био је уметник, који је хтео да буде сликар и архитекта. Борећи се материјалним недаћама био је грађевински радник — и тек унутрашњи глас у лазарету. Пеозвао га је у политику. Као немачки Аустријанац, био је истовремено поданик Хабзбуршке монархије и поштовалац Бизмарковог Рајха.

На тај начин, Хитлер је могао да сједини у себи нови социјализам са новим национализмом. Успео је да изведе национализам из „грађанске“ или династичко-државотворне скучености. Било му је могуће, да ослободи социјализам комплекса инферноности „пролетерске“ злобе.

Овај нова политичка идеја, заједну децензију у једној од најтежих политичких борби, преобразила је немачки народ у једну нову државу, нови Рајх.

Националсоцијалистичка држава и националсоцијалистички Рајх, не започињу стварно тек 30. јануара 1933. Нови Рајх се развијао између 1923 и 1932, као „тајна држава“, у време, када је званична држава била ништа друго, него што је народна краљевина добила службено признање по традицији, коју је до стајно претстављао генерал-фелдмаршал Хинденбург.

И када је месецда марта 1933, над ковчегом највећег пруског краља, Фридриха Великог, бивши каплар аустријског порекла као наследник пруског јункера. Ота фон Бизмарк, пружио гуку седом генерал-фелдмаршалу,

који је оличавао Кенигзграц, Версај и Таненберг, нестало је јаза, који је некада пресецао историски развој. Нестало је она провалије између широких народних слојева и водећег слоја, на чemu се разбила 1918 царска Немачка.

Нестало је подвојености између „пруске“ и „југоисточне“ Немачке, која је створена у данима Хоен-Лаберга и Кенигзграца. Немачка национална идеја и идеја Рајха, ослободила се класне и малонемачке скучености и поново оспособила, да носи један велики европски Рајх.

Овај нова обнова народа била је основа новог оснивања Рајха.

Ово ново васпостављање Рајха, развијало се на основи немачке народности, и преко ње до светско историске одговорности немачког народног језgra, за једну нову Европу.

— Богова, рекао је једном Адолф Хитлер, погађају не само оне са заслепљеношћу, којима је суђено да пропадну, него принуђавају чак и оне који су Провиђењем позвани, да остварују циљеве који су често у почетку, ван домаћаја њихових првобитних жеља“.

Рат 1939, био је наметнут Немачком Рајху. Њега је желео непријатељ, који је видео, да ми и успон једне нове Немачке, све више руши на сили зајновани Версајски систем. „Када је мржњом заслепљени противник изазвао рат, то је дало повода силном развијању снаге Рајха, преко целе Европе.“

Тек услед овог заметнутог рата, омогућено је да се заставе националсоцијалистичке Немачке залепију, од степа на Волги и Дону до Бискајског Залива, од снежних крајева на северу до пешчаних поља у Тунису. Рајх Адолфа Хитлера развио се преко малонемачких граница Бизмарковог Рајха и преко Великонемачке, у старом смислу мисије Рајха; какву су Немци имали за време средњевековних царева.

Овај горостасни резултат постигнут је снагом нове немачке оружане сile, која је Воћино дело. Па и она није ништа друго, него што сам називам кај: сретство моћи. Моћ, међутим лежи у политичкој идеји и политичкој вољи.

У почетку своје политичке каријере, 1923, Адолф Хитлер је рекао:

— Не лежи власт у седам дивизија. Не лежи ни у двадесет или тридесет, већ искључиво у вољи за влашћу. — Воља за влашћу није занос, звецкање сабљом и пуккање бичем.

Ко је дубље од Адолфа Хитлера осетио суштину праве власти као душевне силе?

— Нека би нам, изјавио је Воћа 1941, Провиђење указало на прави пут, како би народи ослобођени њихових окова пошли у сусрет бољем поретку.

Ова воља за одговорношћу пред Богом и историјом, воља је Рајха, из које ће немачки народ као европско језgro, из европске анахије изградити нови европски поредак.

Проф. др. Валтер Франк (Рајхсиститут за историју Нове Немачке)

Српски народ према националсоцијализму

Приликом 10 годишњице дојаска на власт национал-социјалиста у Немачкој, када се процењују јединствени резултати које је Немачка за то кратко раздобље под војством Адолфа Хитлера постигла на свима пољима националног живота, хоћемо коначно да се обрачунамо са једном од најкобнијих заблуда, која је нанела највеће штете српском народу и која може још увек много и много да му нашкоди, ако сачува своје дејство код неких наших људи. Захваљујући безобрзирној и непоштеноЯ јеврејско-масонској пропаганди идеологија, циљеви и задатци национал-социјалистичког покрета, као и историска улога Војводе Рајха престављени су српском народу, српској јавности злонамерно и лажно, тако да он није имао верну и тачну претставу о суштини и значају овога најважнијег покрета за судбину Европе и човечанства.

Агенти и експоненти демократско-масонских ложа, јеврејских и англо-саксонских банака и берзи, не штедећи злато и не бирајући срећства, све су учинили да овај препородилачки покрет са високо етичким схватањем човека и са херојским осећањем живота преставе у најпрљивим бојама. Све велико и лепо што је тај покрет носио у себи они су хтели да упрљају блатом гнусне клевете.

С друге стране на све могуће начине спречавали су да српски народ и српска јавност сазнаду истину о херојској борби национал-социјалистичког покрета за спас и обнову Немачке и о његовим резултатима за стварање једнога поштенијег и правничнијег друштвеног уређења, у коме ће „мали човек“, радник и сељак заузимати достојано место, које им припада према њиховом раду на стварању добра и вредности од опште националне користи.

Српски народ има смисла за ауторитативни режим

У том обманувању и завођењу српског народа служило се свима аргументима и лажима, само да се сакрије од њега истина о национал-социјализму. Хтело се чак поставити као постулат да између српског народа, коме је демократизам нешто урођено и непроменљиво и национал-социјализма и фашизма, који су за ауторитет и хијерархију, постоји потпуна нетрпељивост и да је српски народ неспособан да их схвати и прихвати. Међутим, то тврђење о некаквом урођеном „демократизму“ српског народа било је без икаквих основа, јер карактер и психологија, његове особине и његове врлине немају демократско обележје.

Напротив, народ који тек што је изашао из ауторитативног режима задруге и строго патријархалног морала села могао је имати само велико разумевање и дубоку склоност за идеје и системе, који су се зајсивали на сличним постулатима, као што је био национал-социјализам. Напротив, двадесет година лудовања и пирова-

ња парламентарно-партијског режима т. зв. демократије у служби јеврејства и масонерије отворили су потпуно очи српском народу и он је прозрео лаж и обману демократског режима. Он је на својој грбачи морао да носи једну мањину, необуздану у својим прохтевима за богаћењем и ужицањем одвајајући црно испод ногтију да би његова господа, демократ све боли од болега, могли делити са страним капиталистичким плодове његовога мучног рада у најпримитивнијим приликама.

Револт противу лажне демократије

Неред и хаос у свима областима националног живота, необуздано гомилање богатства у малију руку, протекционално родбинско и партијско пољашивање неспособних и непоштених били су обележја тог толико хваљеног „демократског режима“, који је проповедао демагошки једнакост и благостање за све. Инстинктивно у своме сачуваном патријархалном моралу, у своме осећању за интересе нације и државе, коју је он својом крвљу и својим жртвама створио, српски сељачки народ носио је у себи побуну против ових режима.

Познато је већ и толико пута описано каквим су се све сретствима, меницама и политичкима, служили наши „демократски“ политичари да би спречили сда та „суверела“ наредна воља дође до изражавајућа која би их отерала са позорнице јавнога живота. У колико је он могао да сазна нешто о националној револуцији која се одиграла у Немачкој, спасавајући немачки народ од експлоатације демократских странака, српски народ је своје анти-демократско и анти-парламентарно расположење и своју тежњу за једном поштеном владавином у реду и дисциплини изражавао, говорећи: „И нама треба један Хитлер“. У томе се у ствари испољавала његова побуна против демократско-партијског режима као што је долазило до изражавајуће његово разумевање за истински демократизам у национал-социјалистичком најчулу војства, који је тако близак његовој психи. Српском сељаку импоновала је чињеница да је на чело једног тако великог и културног народа, као што је немачки, могао доћи и постати његов Војвода, један неизнани и скромни борац и ратник из једног протеклог и изгубљеног рата.

Поштовање немачке националне идеје

Схватајући управљање државом као вођење једне велике влруге, где се поштује ауторитет слободно изабраног шефа влруге, српски народ могао је имати само разумевања и наклоности за национал-социјалистичко схватање војства нације.

И у многим другим стварима српски народ имао сличан став као и немачки народ чији је

прави дух дошао до изражавају национал-социјалистичком покрету и у његовом оваплоћењу Грећега Рајха. И може се рећи, да је био поштено упознат са његовом доктрином и његовим смерницама, српски народ би у највећој мери имао разумевање за овај велики историјски покрет, јер су његове идеје и његова стремљења одговарале његовом урођеном осећању за све оно што је праведно, здраво, лепо и корисно. Српски народ са својим здравим националним осећањем, које му је давало велику снагу да опстане и задржи све недаће, могао је имати само присно разумевање за дело Адолфа Хитлера који је спасао националну идеју из канџа толиких интернационала, које су и њему као и немачком народу правили несавладљиве препреке у његовом националном развоју. Зар све ове интернационале, почев од Црвене, нису биле и непријатељи српског народа, као што су били непријатељи немачког народа? Зар опасност од истих непријатеља није нагонски упућивала српски народ да се приближи великим немачким народу, која је он од увек дубоко ценео и поштовао.

Ништа се у Европи не може вљано и трајно изградити и створити без Немаца и противу Немаца!

У низу додирних тачака између животног става српског народа и схватања национал-социјализма можемо навести сада схватање српскога народа о светињи земље и прадедовској крви. Та његова схватања чине га способним да дубоко прошире у срж национал-социјалистичког учења, коме је једна од девиза: „Крв и земља“. Како би српски народ могао бити противан идеологији и систему национал-социјализма, кад је он први дао место сељаку, које он својим радом заслужује и када је место причања демократских политичара о заслугама сељака и њихових обећања, никад остварених, дао истинско благостање немачком сељаку.

Смисао за хероизам

Ето, то је истина, коју смо хтели рећи нашем народу о суштини и циљевима национал-социјализма, коју је једна несавесна и безвођица пропаганда успевала дуго и дуго да сакрије.

Исто тако хтели смо рећи истину о такозваном урођеном демократизму српског народа, који треба да спречи да схвati и прихвati све велике и корисне резултате које је постигао национал-социјализам у спасавању и уздишавању немачке отаџбине до досада невиђене величине.

Хтели смо на тај начин да одужимо свој дуг према свом народу да бисмо му олакшали његово сналажење у сплету судбоносних догађаја који се даса одигравају и од чијег правилног разумевања зависи његова судбина и његова боља будућност.

Верујемо да ћемо на тај начин допринети да конструктивне снаге нашег народа још више дођу до изражавају да бисмо тиме показали и доказали да смо позитивни чиниоци у изграђивању новог европског појетка, за који се данас бије бој на Истоку, где херојска немачка војска са својим европским савезницима брани Европу од уништења. Познавајући ствари какве јесу, ослобођен од лажи и обмана туђинске пропаганде урођени смисао српског народа за хероизам и жртву доћи ће до најпотпунијег изражаваја. Садивљењем и пијететом поклониће се он пред неустрашивим

M. M. M.

Идеолошки подвиг Алфреда Розенберга

Не може се довољно нагласити да борба националсоцијалиста пером значи исто онолико подвиг као и борба живом речи, делом, залагањем живота. И она је имала свог великог удела у коначном тријумфу. Ту борбу пером отворио је Алфред Розенберг 1920 године брошуром *Трагом јевреја у мени времена*. Ту брошuru издала је странка, хотећи тиме да манифестије да она претставља њено гледиште у јеврејском питању. Исте године, Розенберг је написао и објавио и дело *Злочин у Талмуду*.

Следеће 1921 године неодољиво перо Алфреда Розенберга отворио палјбу на другог непријатеља-масонство, брошуром *Злочин слободног зидарства*. Године 1922 појављује се књижица *Антидржавни ционализам*. У години 1923, години прве минхенске епопеје странке, Розенберг даје значајну студију *Протоколи синонских мудраца и јеврејска светска политика*.

Година 1924 посвећена је борби против са националног гледишта најопаснијих међу тадањим немачким странкама — против марксиста и против странака које су се бориле иза бусије политичког католицизма. Те године написао је књижице *Центрумаш и баварска пучка странка* као непријатељи немачке државне мисли и Берза и марксизам или слуга и господар. Године 1925 изашло је неколико књижица Алфреда Розенберга, а затим, 1928 године, *Дитрих Екарт*.

У ову област Розенберговог рада спадају и многа значајна предавања која је одржао од 1932 године наставом. Досад су изашле две збирке тих предавања, и то *Крв и част* (1934) и *Традиција и садашњица* (1941). Међутим, макар и иоле потпунија збирка тих дубоких и епохалних предавања изисквала би дуг низ дебелих књига.

Разуме се да је издалека најчувеније међу делима Алфреда Розенберга његов *МИТ XX СТОЛЕЋА* који га је прославио широм целог просвећеног света, а коме ни најљубији идеолошки противници свих земаља нису могли одрећи признање да је он једно од најзначајнијих дела новије светске књижевности. То признање било је понекипут изречен посредно или онако процјено кроз зубе, нису могли избеги ни они који су у националсоцијализму гледали свог највећег противника.

борцима код Стаљинграда, који надахнути херојским учењем национал-социјализма чине надчовечанске напоре и пружају незапамћене примере херојства и пожртвовања, умирући за спас и величину Европе.

У том циљу у овом броју из пера најпознанијих немачких и наших јавних радника доносио написе, који могу бити од највеће користи српском народу у његовом духовном определјивању за вршење војне дужности искреног члана европске заједнице и у изграђивању своје нове отаџбине.

M. M. M.

Розенбергово дело *Мочвара* објављено 1933, јесте једна од најизразитијих манифестација културно-политичке борбе за преход немачког народа.

Значајна за изградњу идеологије Трећег Рајха јесу и дела Розенберга која се могу сматрати као тумачења и развијања неких од главних идеја у књизи Војводе Рајха *МОЈА БОРБА*. У дјела те врсте убрајамо на првом месту књигу коју је Розенберг објавио 1927 године под насловом *Будући смернице немачке спољне политике*. Већ у тој књизи Алфред Розенберг је јасно указао на супротности и тешкоће које су довеле до садашњег другог светског рата.

Међутим, сва досад набрајана дела свако од њих сјајно документовано, убедљиво, узбудљиво претстављају тек обавештења и путоказа дела на пољу дневног збивања и изгледа за будућност. Тешките историјске значаје Розенбергове књижевно-научне делатности јесте и остаће у оној групи његових дела, која траже душу народа, ненајтренутна беспуња, њене сумње, показујући јој пут оздрављења, снаге и вере у себе и своје. То су идеолошка дела Алфреда Розенберга, у ужем смислу речи. Од дела те врсте појављује се прво 1926 године књига *Хаустен Стјуарт Чемберлен* као весник и утемељач немачке будућности, а затим, 1928 године, *Дитрих Екарт*.

У ову област Розенберговог рада спадају и многа значајна предавања која је одржао од 1932 године наставом. Досад су изашле две збирке тих предавања, и то *Традиција и садашњица* (1941). Међутим, макар и иоле потпунија збирка тих дубоких и епохалних предавања изисквала би дуг низ дебелих књига.

Разуме се да је издалека најчувеније међу делима Алфреда Розенберга његов *МИТ XX СТОЛЕЋА* који га је прославио широм целог просвећеног света, а коме ни најљубији идеолошки противници свих земаља нису могли одрећи признање да је он једно од најзначајнијих дела новије светске књижевности. То признање било је понекипут изречен посредно или онако процјено кроз зубе, нису могли избеги ни они који су у националсоцијализму гледали свог највећег противника.

Борба Немачке за Европу

Поводом десете годишњице преузимања власти
од стране националсоцијалиста

Уједињеног рата свих времена доживљава Великонемачки Рајх Адолфа Хитлера дан свог десетогодишњег постојања. Овај дан даје повода да размислимо о досада јединственом успону националсоцијалистичког покрета од једне мале групе неизвестних у години 1919 па преко оног дана 30. јануара 1933 кад је претседник Рајха фон Хинденбург посао Фирера Адолфа Хитлера на положај канцелара Рајха до данашњег другог светског рата у коме се националсоцијалистичка Велика Немачка у заједници са већином европских нација бори за праведни нов поредак у Европи и брани је против уплитања трију великих Енглеске, Совјетске Уније и Сједињених Држава које су Европи непријатељи.

Услед слома од 1918 Немачка је била брисана са листе европских великих и изложена необузданој самовољи версајских „победника“. Разоружана „мирним уговором“, лишена својих пограничних провинција, лишена важних права суверенитета, подвргнута финансиском исконоштавању најстрашије врсте, привредно индустриски најтеже погођена, изложена катастрофалној незапослености изгледало је да никада више неће моћи да се дигне до ранга једне велике силе. Па ипак се десило сасвим другачије него што су нам наши ранији противници били наменили и него што је претежна - "на сопствених сународника у неактивној резигнацији очекивала:

Управо, у нашем најдубљем понижењу Немачка је нашла спасиоца у Адолфу Хитлеру који је од судбине био изабран да је, упркос свим унутарњим и спољашњим запрекама, не само узвиси до моћи и величине него да је осим тога учини одлучним фактором европске политике.

Из оне мале групе од седам мужева, који су се састајали у пивари Штернер у Минхену, да би протестовали против нојембарске револуције из 1918 и против њених кобних последица развио се онај националсоцијалистички покрет Велике Немачке који је гвозденом решењем ступио у борбу за немачки препород, дао 20. фебруара 1920 у 24 тачке свог програма, објављеног у Хофбрајхазу, смртице према којима је започео свој пожртвован и тежак пут између више од два тузета политичких странака, у које се расуо олитички живот Немачке да би најзад постао до највеће странке и да би наименовањем свог Фирера за канцелара Рајха у своје руке преузео судбину целокупног немачког народа.

Пошто је преузео власт Фирер је очекивало толико обиље

задатака какво зацело никада није ниједан други државник нешао преузимајући судбину своје нације. Требало је сада дати несртну политику расцепаности која се огледала у облику бројних политичких странака као што је у неким превизелим најочитим правима појединачних држава и требало је националсоцијалистичку немачку радијичку странку иницијативним стубом државе, требало је унети у управу гоново ред и уредност, уклонити незапосленост више милиона сународника, али поред тога истовремено и сломити окове које нам је наметнуо Версајски уговор. Наши противници из светског рата мислили су да ће мешти да постигну нов ред у Европи, који су проглашавали у име демократије, напросто тиме што ће Немачку потпуно свезати и отети јој њена права и устављањем интернационалног форума Друштва народа овом створеном стању прибавити трајност. Међутим, ово женевско Друштво народа, које је било замишљено као инстанца за изравњање интернационалних спорова, потпуно је затајила и није нимало упливисала на наводно намеравано стварање новог реда у Европи. Санкционирана неправда диктата уговора париског предграђа довела је до тога да су западне силе подјариле и Италију. Тада је Немачка оног система својим приступом у Друштво народа узалуд је покушавала да на основу статута Друштва народа постигне било кву ревизију Версајског уговора. Једнако су без резултата остала и бројне жалбе немачких мањина изван Рајха, које су биле достављене женевском форуму.

Фирер Адолф Хитлер покушао је пре свега да и у спољној политици крене новим путевима, како је то учинио у унутрашњој политици. Он је стално настојао да постоеће затегнутости и противности уклони мирним путем споразума. Сви његови кораци, па најзад и његов предлог општег разоружања, какво је било 1919 наметнуто само Немачкој, били су узалудни. Док је Француска, као у време Ришелеја и Наполеона првог покушавала да својом војном силом и рафинованим мрежом политичких савеза влада Европом, Енглеска се, као већ тако често пута у току своје историје, показала као Европи непријатељска сила, да јој је стало само до финансијског исконоштавања Европе. Енглеској се придружила и Совјетска Унија која је настала да Европу суноврати у хаос изазвавши светску револуцију, чиме је шпански грађански рат 1936. провоцирала био само крвав почетак.

Тако је била судбина која је су се националсоцијалистичка Немачка Адолфа Хитлера и фашистичка Италија Бенита Мусолинија састале, створивши осовину Берлин-Рим исте оне године.

1936. кад је Италија упркос отпору Енглеске и Француске створила своје колонијално царство у Источној Африци. Од тада ова осовина претставља чврсту платеницу европске политике, којој је захваљује нов поредак.

Основање осовине било је уперено против политике западних демократија, непријатељске према Европи, а онда употпуњено Пактом анткоминтерне, склоњеним са Јапаном 25. новембра 1936. који је замењен одбрамби Европе од совјетско-руског угрожавања. Овом Пакту анткоминтерне придружиле су се од тада најважније европске и две икеске државе и то Италија 16. новембра 1937, Мађарска 1. Маја 1939, Црна Гора 27. марта 1939, а Румунија, Бугарска, Финска, Хрватска, Словачка, Данска и Нанкиншка Кина 25. новембра 1941, тако да сада Пакту анткоминтерне припада у свему 13 држава.

Колико је напредовао осећај европског јединства покажује се у томе да су поред Италије и Финске, Румунија, Мађарска, Словачка и Хрватска ступиле на страну Немачке у борбу против борбеног социјализма и да су осим тога и из других земаља као што су Шпанија, Француска, Белгија, Холандија, Данска и Норвешка добровољци похитали на Источни фронт.

Ако су ратови између европских сила у прошlostи носили карактер грађанских ратова данас можемо с правом да кажемо да је сада рат рат европског јединства.

Улазак Сједињених Држава у овај рат Енглеске и Совјетске Уније против Европе још је појачао процес европског јединства, продубио га и дао му жиг борбе за слободу. Како је Фирер Адолф Хитлер у својој посланици 1. јануара 1943 тако уверљиво изразио садања борба против три ваневропске и Европи непријатељске сile Енглеске, Совјетске Уније и Сједињених Држава замењена је заједничком европском циљу при чему се Великог немачки Рајх Адолфа Хитлера позиционише као поборац на чело европских нација.

Др. Адолф Дреслер

Нова немачка техничка велика школа

Досадашњи архитектонски отсек Уметничке велике школе у Бајмару издвојен је у засебну велику школу која носи назив „Велика школа за архитектуру“. Одлуком министра просвете Рајха д. др. Руста, ова школа је по рангу изравњана са Техничким великим школама.

ПРИВРЕДНИ ЗНАЧАЈ НАЦИОНАЛСОЦИЈАЛИЗМА

Националсоцијализам није само један политички програм, него је једно ново, дубоко схватање живота и његових проблема. Из тог његовог основног става произашла су досадно и његова решења привредних проблема, не само Немачке него и целе Европе.

Националсоцијализам је дошао да у историји света смени досадашњи индивидуализам, који је у природним наукама и друштвеној философији урођио материјалистичким схватањем света, и демократизмот, а у привредном животу капитализмот и светском привредом. Националсоцијализам полази у философији и политици од схватања примата целине над својим деловима, колективна над појединачним.

Политички, то схватање води прокламовању судбинске повезаности појединача у националну заједницу, подвргавају индивидуе циљевима заједнице, стварању националне државе са задатком да totalitarно води судбину свога народа на културном и привредном пољу. — У привредном погледу, на место индивидуалистичке „либералне“ привреде, засноване на пуној слободи капиталистичке експлатације радне снаге најамних радника, и слободној иницијативи приватних подузетника да они сами организују производњу и расподелу економских добара по принципу слободне тражње и понуде, националсоцијализам уводи планску привреду и солидаристичку повезаност рада и капитала, свих грана и свих елемената народне привреде.

И у привреди, као и у политици, националсоцијализам досадно проводи примат целине над појединачем, и подвргава интересе појединача интересима целине. У место да појединачи, руководећи једино изгледима на своју личну зараду, организују производњу и врше, по трговачким мерилима, расподелу производа, националсоцијализам оставља држави да она планско организује и руководи и производњу и расподелу добра по начелима опште-народне користи, правде и целиснога. Појединача, и као производа и као потрошач, није више остављен сам себи у вртлогу једне бескрајне и непрегледне светске привреде, него је организки уз глобљен у једну планску организовану националну привреду.

У овом смислу, националсоцијализам је отишао још један корак даље. Као што појединачи није остављен сам себи да се изгуби у бескрајној атомизирајују светској привреди, тако нису ни појединаче народне привреде остављене саме себи, да најсамце траже извозне могућности за своје производе, и купују оно што им недостаје према случајностима светске конјуктуре. Националсоцијализам је увидео, да се више народних привреда једног већег географског простора морају повезати планско у једну организовану привреду великог простора, да би тако, као повезана привредна целина, могле у главном бити саме себи дољне и бити независне од случајности и произвољности светске трговине.

Тако је дошло до стварања да-нашће, Нове Европе као једне планске привредне заједнице, у којој ћемо сви ми, народи овог континента, по смишљеном плану развијати све своје производне снаге до максимума, уз подршку и потпору осталих европских народних привреда, а исто тако ћемо и разменјивати своје вишкове производе по унапред израђеном плану, како је то за све нас најкорисније и најцелесходније.

Тако организована као привреда великог простора, Нова Европа биће довољна за све наше најкорисније и најцелесходније.

Колико је корист од оваквог организовања појединачно изолованих народних привреда у једну велику европску заједницу, можемо ми Срби, у данашњој нашој Србији, најбоље да осетимо и видимо. Нас је прошли режим индивидуалистичке светске привреде оставио не само сасвим осиромашене, него и онеспособљене да сами за себе, изоловани, можемо ићи напред у снажењу своје производње и побољшању живота нашег народа.

Углобљавањем наше народне привреде у привреду Нове Европе, нама се отварају велики видици и пружају велике могућности брзог напредка.

Јер Нова Европа има интереса, да се продуктивност свих чланова њене заједнице што пре и што већима оснажи, и зато ће их она заједничким сртствима целе заједнице у том правцу и помагати. Пример наглог и интензивног снабдевања наше пољопривреде потребним спровадама и алатима, семеном итд. по најкоритотевом европском плану, отварање других извора нашег народног дохотка и наше народне производње, дају нам већ ових дана прве одличне потврде о томе од колике је користи за нас укључење Србије у привреду великог простора Нове Европе.

Др. Милорад Недељковић

Српски народ

ГЛАВНИ УРЕДНИК одговоран за садржину листа: Велибор Јонић.

ВЛАСНИК: Мих. Станковић из Београда.

РЕДАКЦИЈА И АДМИНИСТРАЦИЈА: Чика Љубинић I/IV. Телефон бр. 20-383.

ШТАМПАРИЈА „ЛУЧ“, Краљица Наталије 100.

Тромесечна претплата 36 дина, шаље се преко „Пресе“, а. д. Владика Јевремова 18.

ДЕСЕТ ГОДИНА СПОЉНЕ ПОЛИТИКЕ НАЦИОНАЛИСТИЧКЕ НЕМАЧКЕ

Десета годишњица доласка националсоцијализма на власт у Немачкој пада у доба веома велике и разгранате међународно-политичке делатности. Као војска, тако је и дипломатија Рајха сва у напрегнутој борби. Данашња ситуација, која је избацила Немачку на чело Европе и учинила од ње носиоца европске борбе против сила прошлости и против демона разарања, дело је колико циновске снаге немачке војне машине, толико и немачке дипломатије.

НЕМАЧКА ДИПЛОМАТИЈА ПРЕ ХИТЛЕРА

Спљоња политика Немачкога Рајха од дана, када је Адолф Хитлер ступио на власт, па до данас иде у правој линији и сваје у служби идеја, које су националсоцијализам подигле на чело немачког народа и учиниле од њега израз и животну форму једне нације од близу 100 милиона људа. После слома од 1918. године, немачка се политика кроз један дуги период у Европи није ни осећала. Све катастрофалне последице изгубљеног рата са својим бесомучним ковитлањем биле су се сручили над немачким народом, тако да су проблеми његовог унутрашњег живота у потпуности заокупили водеће немачке личности. Сем тоје из рата била Немачка изашла толико ослабљена, да се њена реч у друштву осталих европских народа није могла чути, ни осетити.

Са периодом буржоаског експериментисања, који је претходио судбоносној 1933. години, немачка спљоња политика била је сва у фази испуњавања свију захтева, које су наметали победоци из светског рата. Дошло је до парадокса, да немачка дипломатија тога периода прогласи за велики успех пријем Немачке у Друштво народа, једну институцију која је створена зато, да обезбеди за сва времена политичку и економску доминацију оних сила које су Немачку савладале и које су своју победу преко Лиге на Женевском Језеру хтели да овековече.

НАЦИОНАЛ-СОЦИЈАЛИСТИЧКА СПЛОЊА ПОЛИТИКА

Ступање националсоцијализма на власт затекло је Немачку у положају изолованости. Опколјена Версајским државама, у којима су политику водиле марионете победничких сила, без војске, угрожена војнички знатнојачим суседима, Немачка је свој унутрашњи револуционарно-национални преокрет морала да спроведе под најтежим условима, увек у опасности да се спљојне сile умешају.

Отуда је природно што је напоредно са изградњом новог унутрашњег поретка на новим идејама морало да дође и до појачање спљоњно-политичке активности. С једне стране је та спљоња политика гледала да обезбеди тековине унутрашње револуције, а с друге стране је све већа унутрашња снага Немачке давала све ширу базу и све већа поузданје њеној спљојној политици.

Између унутрашње и спљоње политike једне државе увек постоје најтешње везе. Унутрашња снага омогућава самосвесну и одлучну спљојну политику. А добра и умешна спљојна политика даје могућности да се унутрашњи проблеми у миру могу решавати. Уствари су тако спљојна и унутрашња политика саме два лица једине исте гелатинсте структуре јестог те истог заједника. Дипломатска активност не може и не сме бити кабинетска уметност, која за зеленим столом, далеко од реалних подлога свог начине, прави туховите комбинације, већ треба да стоји са обе ноге на тлу ствар-

ности и да буде корелатив, сарадник и саизвршилац унутрашње политике. Ово схватање спљојне политike националсоцијализам је спровео у дело од првог тренутка своје владавине. А политички систем, у коме је у једној руци сконцентрисана сва власт и сва одговорност, омогућава да се спљоња и унутрашња политика Немачке, заиста, могу не само увек држати у складу, но и употребити као два оруђа у једној руци за исти циљ.

Пред немачку дипломатију поставио се, у тренутку доласка Адолфа Хитлера и његовог покрета на власт, задатак да обезбеди консолидоване нове управе и новог живота и да спречи мешање иностраница у процес немачког пропорода. Чињеница, што је Немачка могла несметно да се из слабе и за победнике из 1918. године безопасне Вајмарске републике претвори у са москвичи и снажни Трећи Рајх а да тај развој не буде ометан у доба кад је било могуће таквом ометање, доказ је да је спљоња

стешњени народ. Она је гледала да доведе и колонијални проблем до извесног решења. Али ово решење није видела у борбеној супротности против западних сила, већ у сарадњи са њима. Најближи спљојно-политички сарадник Воје Рајха Јоахим фон Рибентроп одлази у Лондон као амбасатор, са задатком да између Немачке и Велике Британије успостави односе поверија и сарадње на бази првичнојега уједа Немачке у свetu.

Не треба при овоме заборавити на чињеницу, да је Немачка једина од великих сила стешњена на континенту, без колонија, и да су у доба када је она постала под Бизмарком јединственом државом, већ добра овога света била расподељена. У рукама сила победница из 1918. године била су сва добра свију континента: избори сиропија, тржишта и саобраћајни путеви. За Немачку није било преостало ништа. По својој структури је Немачка таква да мора, да би њено становништво имало

сталним покушајима успостављања контакта са Француском, при чему је чак и из читанки и дечјеје литературе избачено све, што би могло усдати у немачку омладину макакву антипацију француског народа. У оквир тих настојања спада и пакт између Хитлера и Пилсудског, који је имао да огарантује мир на немачко-пољској граници. Сав овај труд био је узалудан. И тако долази до четврте етапе немачке спљојне политике, која је извукла из овога става плутократских држава све конвенције и гледала да политички организује Европу и мимо тих сила. У то доба падају санкције против Италије у вези са абијским ратом. И Италија је у сличном положају као Немачка. И њу су стегле западне демократије. Из санкције, у којима Немачка није учествовала, појављује се као резултат стварања осовине Берлин—Рим, а тиме је четврта етапа немачке спљојне политике коначно добила свој нови лик. И пакт против коминтерне, који је

снажнијом динамиком немачке спљојне политике, са успостављањем савеза са Римом дошло и до почетка ликвидације свију оних чинилаца, које је Версај и створио да Рајх држи у кљештима. Аншлус Аустрије, коме се Италија раније противила, извршен је уз пуно одобравање Рима, јер је при измењеним политичким претпоставкама у Европе и самој Италији било стало да се уклони тај за живот неспособни производ Версаја и Сен Жермена. Распад Чехословачке и успостављање Протектората су наредне етапе на путу немачке политике.

У Минхену Енглеска и Француска гледају, жртвујући свога савезника кога су они створили, да добију још времена како би завршили своје припреме за рат, који им је изгледао неминован. Немачка је, благодарећи својој унутрашњој и својој спљојној политици, толико ојачала да плутократске сile, не желећи да у сарадњи са њом успоставе нови ред у свету, нису виделе другога излаза до да организују рат.

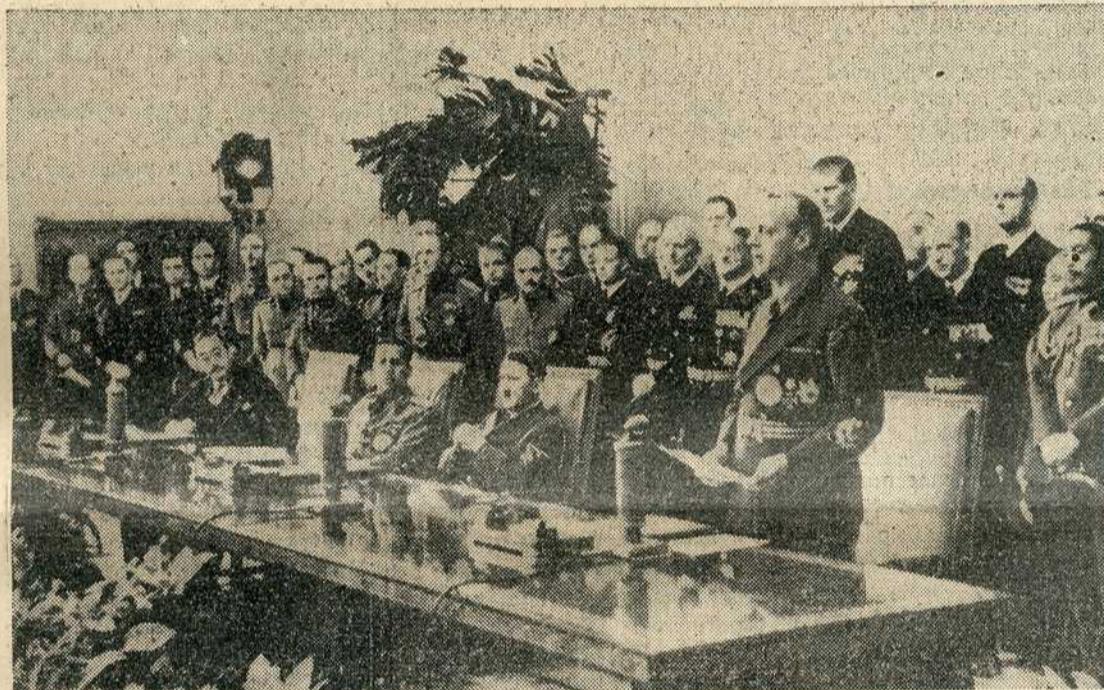
И рат је дошао. А са њим и у току његовог развоја немачка политика улази у своју пету етапу, у етапу европске мисије, у етапу велике светске политике, у етапу формирања судбине човечанства за наредне века. Као сарадник немачке спљојне политике појављује се сада војни чинилац, стратегија, оружана снага.

Немачка спљојна политика је прешла оквир спљојне политике једне државе. Она је постала политиком Европе, постала је носиоцем историјског процеса, који обухвата човечанство.

Данас су циљеви немачке спљојне политике обележени паролама о новом поретку и о сарадњи великих простора. Немачка спљојна политика постала је, према једном изразу фон Рибентропа, хемисферном политицију, јер се њени циљеви простиру на уређење целе источне хемисфере света, у сарадњи са члановима Тројног пакта. Ангикоминтерпакт и Тројни пакт добијају значајни допринос још и привредним споразумима у оквиру светско-политичког троугла Берлин—Рим—Токио, који показују сву замашност циновске немачке спљојно-политичке концепције.

Данас је Немачка са својим војницима брана Европе, а тиме и света, пред таласом из Азије, пред борбеним, који прети да је преплави. И немачка спљојна политика је данас политика Европе, која мора ујединена да победи.

Др. Д. Грегориј

На слици: моменат кад говори министар спљојних послова Рајха г. фон Рибентроп.

(Архив „Српски Народ“)

Берлина у томе периоду у свemu била на висини свога задатка.

ДИНАМИЗАМ НЕМАЧКЕ ДИПЛОМАТИЈЕ

Када је Рајх Адофа Хитлера довољно ојачао, немачка спљојна политика могла је да пређе из статичке у динамичну fazu и да активно отпочне са укљињањем обруча, који је Версајски систем положио око њених граница. Сви смо ми савременици догађаја, који су се одигравали у Европи и у којима је на место раније изолованости Немачке све више положај почео да се претвара у централну тачку и средиште нашег континента. На место рацијег става посочности, који је награђен пријемом у Друштво извора, немачка спљојна политика ступила је као равноправни чинилац у европску политичку арену и почела је новим тоном и новим ставом да учествује у расправљању европских проблема.

Потпуно је природно дошло тако да трећа етапа у развоју нове немачке спљојне политике. Сада, довољно снажна да може са потребним ауторитетом да иступи, Немачка је постала чиниоцем европске политике, чији је лик и она почела да формира.

Спљојно-политички став Немачке у тој етапи је логички изстакавак настојања, која су била карактеристична за претходне две етапе националсоцијалистичке спљојне политике. Немачка је тражила простора и животних могућности за свој и, сувише

могућности да живи, да извози своје индустријске производе. Без овог извоза није био могућ увоз потребних намирница за исхрану народа. Да би, међутим, индустрија могла да функционише правилно, биле су потребне сировине.

На тај начин Немачка са својих тадашњих 65 милиона становника била је у двострукој зависности од Версајских сила. С једне стране, она је морала да прдрде на тржишта где би могла своје производе да прода, а та тржишта била су под влашћу Велике Британије, Француске и Америке. С друге стране, морала је да набави сировине да би могла одржати и развити своју индустријску продукцију — а велики извори сировина у свету били су у рукама победника од 1918. године. Западне демократије су имале увек могућности да дложе Немачку у шаху што су обилно и искористиле. Отуда је, с једне стране, у унутрашњој и привредној политици било настојање националсоцијализма учење да се увек оправда и искористи. Отуда је, с друге стране, у унутрашњој и привредној политици било настојање националсоцијализма учење да се увек оправда и искористи.

Мисија фон Рибентропа у Лондону није успела. Владајући плутократски кругови Ретиже Брнебије нису били склони да уступе мајстор леја својих позиција заљубљених пристава са Немачком, већ су радије пристали на неминовну експанзију која је и уследила. Политика тога периода огледа се и у

Одлично организована служба за везу, доприноси у многоме победи немачког оружја

(Foto: Belgrader Bildagentur)

Недељни преглед међународних догађаја КАЗАБЛАНКА

Састанак у Казабланки био је, природно, у току последњих дана у центру светске пажње. Фаза у коју је ушао данашњи рат претказује да ће одлучнији кораци моћи с правом да се очекују у 1943 години. Преурађено је, разуме се, претсказивање да ће ова година донети и одлуку, јер су компоненте и сувише много бројне, које при овоме треба узети у обзир. Свакако ће, међутим, контуре развоја другог светског рата у наредних 12 месеци бити посматранима много јасније, но што су данас.

О чему је требало разговорати

Састанак у Казабланки пада у доба совјетске зимске офанзиве и нове ситуације у Северној Африци. Разуме се, да се отуда тај састанак доводи у везу са целим ратним забивањем.

Програм разговора био је веома обиман. Пре свега се поставило питање заједничке ратне стратегије „Уједињених нација“, или тачније речено четири највећа партнера тога конгломерата, т.ј. Сједињених Држава, Велике Британије, СССР и Чунциншке Кине. Затим, у питању је био и конфликт око Северне Африке, где се иза спора Де Гола, Жира и разнимоилажење Лондон—Вашингтон. Треће питање морао је бити подморнички рат, који, судећи по све већем аларму у ступцима англосаксонске штампе, постаје главним и основним проблемом рата. Најзад, је било питање ратних циљева „Уједињених нација“ такође једна од важних тачака дневног реда. Да су ови разговори били веома обимни доказује њихово дуго трајање, као и велики број учесника у њима.

У погледу резултата тих разговора не може се давати реци још ништа. Симптоми, међутим, који се појављују непосредно по завршетку конференције у јавности, као и околности под којима је конференција одржана, дају места разним закључцима, који свакако нису далеко од правог стања ствари.

Чињенице говоре

Пре свега је значајно место одржавања конференције, јер се она налази у области, која претставља објекат интензивног подземног спора међу англосаксонском браћом. Изгледа да је тај спор толико дубок, да је требало организовати састанак на лицу места, при чему је за Американце било најважније то, што је симболички, доказом претседника Рузвелта, дат израз претензијама Сједињених Држава на доминацију у тој области.

Друга значајна чињеница је састанак између Жира и Де Гола, и њихова заједничка изјава, после које је, међутим, дошло од мање саопштење из Де Головог Главног штаба, у којем се говори о успостављању установа за везу између Де Голиста и покрета, коме је Жир на челу. То значи да није постигнуто уједињење, већ да ће оба француска тabora и даље остати одвојена. Најзначајнија је завршна реченица тога саопштења у којој се каже да је сједињење колонијалног царства и оружаних француских одреда и даље коначни циљ генерала Де Гола, при чему то сједињење треба да буде у сагласности са вољом и достојанством француског народа. Преведена на свакодневни језик, ова реченица значи да Де Гол не отступа од захтева да он остане шеф француске емиграције и да се уједињава са присталица двојице генерала супротстављају, према његовом мишљењу, данас још „воља и достојанство француског народа“.

Што је, међутим, најзначајније у вези са преговорима су три факта, које примећује већ и готово целокупна лондонска штампа. Прво, отсуство Стаљина, који

да пошаље свога претставника или посматрача на конференцију. Друго, неиспуњење очекивања целокупне англосаксонске штампе у погледу одређивања заједничке савезничке команде по примеру из првог светског рата. Треће, отсуство сваког објашњења о ратним циљевима и о по-гледима на послератно уређење Европе и света. Уз ово долази још и околност, да о подморничком рату није пала ниједна реч у саопштењу по завршеној конференцији, што је за Таймс био повод да напише, како планови савезника имају само тада изгледа на успех, ако ће угрожење од стране непријатељских подморница најзад престати.

Када већ цитирамо британску штампу, треба навести и писање Њус Кроника, који сматра да ниједан од постигнутих резултата не оправдава путовање, да је чињеница, што је конференција одржана у Африци, доказ за текућу афричку ситуацију и да руковање Жира и Де Гола ствари није довело у ред. А Дејли Хералд констатује да конференција, свакако, није остварила пророчанства, која су у последњој недељи стизала из Вашингтона. Нису постигнути ни координација ратних циљева, ни остварење заједничког ратног савета.

Размиоилажења

Што није дошло до стварања заједничког органа за вођење рата, доказ је дубоког размиоилажења, које постоји прво између Англосаксонца и Совјета, а друго и између Англосаксонца самих. То размиоилажење проистиче из потпуно различитих ратних циљева неприродног плутократског-бољшевичког савеза, тако да данас, уствари, можемо говорити о два одвојена рата. Совјети ратују ради светске револуције и ради претварања Европе у савез совјетских република под својим војством. Англосаксонци ратују за одржавање и почињање капитализма и свога империјализма. Ова чињеница искључује и заједничко фиксирање погледа на послератно уређење.

Сада је потпуно јасно да Совјети не пристају ни на какве обавезе према својим савезницима у погледу ратних циљева. Они су ушли у рат из свогих разума, при чему су већ вали да им војска плутократије може помагати у раздрузгавању европског центра снаге и тиме да пристигну истицању црвене заставе над целом Европом. Веома је срп Стјафорд Кринг, предњихов уласка у рат, давао велику обећања у погледу уступака територијалних и политичких, које ће им Англосаксонци dati по добијеној победи. Данас, међутим, се свакако и у англосаксонским главама појавила свест о томе да једну бољшевичку победу и смрт европског фронта на истоку имају да плате и они, заједно са целом Европом. Пред претставникима капитализма, Рузвелтом и Черчилом, појавила се авет једне бољшевицијане Европе, која се не би зауставила ни на Средоземном Мору ни на каналу да Манш. Они су морали доћи до закључка да би евентуална победа бољшевизма учинила беспредметним и сва њихова нарађања око Индије, Близог Истока и Северне Африке, јер ни те области после једне такве победе не би могле да остану у њиховој руци.

Отуда је потпуно немогуће стварање ма каквих заједничких циљева. Англосаксонци су хтели да разбију за њих опасни националсоцијализам посредством црвене војске рачунајући с тим да ће и ова у томе сукобу да се исцрпе до краја. Али они нису никада рачунали с тим да заиста успоставе ма каквак конструктивни заједнички план са своим бољшевичким савезником. Још мање, међутим, обавија глађа да успостави у том погледу хармонију са Англосаксонцима, који

НА СОЦИЈАЛНОМ ПОЉУ НЕМАЧКА ЈЕ ДОБИЛА РАТ

Данас, о десетогодишњици национал-социјализма, пред најављују његове многобројне тековине на разним пољима, па и на војничком. Један од основа тих успеха је социјална страна национал-социјалистичког покрета.

Рат је још у току, али независно од тога Немачка је већ добила рат на социјалном пољу и социјалном препороду не само свог народа, већ и народа целе Европе. Ми обично у национал-социјализму гледамо немачку револуцију: у ствари то је европска револуција, од истог значаја, као што је некад била француска револуција.

Непосредно после рата Европа је била запливала у марксизам. Он се манифестовао кроз класне радничке организације, које су тражиле за себе боље материјалне услове рада и осигурања. Али, то се тражило кроз класну борбу, која је све више заштравала односе између послопримца и послодавца. То заштравање односа није дало позитивне, већ негативне резултате. Психолошки појављује се питање, да ли више пати онај који мрзи, или снажи против кога је мржња управљена. У ствари организације на марксистичкој основи патиле су и саме од тима који је била пројекта социјалне односе, доносили као последицу штете и једној и другој радници.

По Фиреровој уредби од 24. октобра 1934. године, Немачки фронт рада је организација Немаца који стварају местом и руком. У њему су окупљени најчешћи припадници бивших радничких удружења, бивших најчешћих удружења и бивших удружења предузетника касније правоправни чланови.

Циљ је Немачког фронта да са постигне једна стварна народна и радна заједница свих Немаца. Он се стара о томе да сваки појединци може да заузме оно место у привредном животу народа, које ће га према његовим духовним и телесним квалификацијама испо-

собити за највеће стварање, како би се на тај начин осигуравала највећа корист за народну заједницу.

Немачки фронт рада има да обезбеди мир рада, тиме што код предузетника ствара разумевање за оправдане захтеве њихових радника, а код радника разумевање за положај и могућност њиховог предузетника. Испољујући прави наш положај у националсоцијализму радник постигаје ону вредност коју стварно има, и он, као радна и национална јединица долази на прво место, па био његов радници или умни, изврши или водећи.

Војнички рат Немачке је само последња фаза националсоцијалистичке унутрашње победе.

Србија се данас налази у исто тако тешком положају као што

се налази Немачка после Светског рата. Али, тај положај у тој је олак, што пред нама је спора методе и готови резултати, које можемо да користимо: то је механизам у којем је у сваком појединачном појединцима вредност, која је до недавно имала неку вредност.

У националсоцијализму радник постигаје ону вредност коју стварно има, и он, као радна и национална јединица долази на прво место, па био његов радници или умни, изврши или водећи.

Србија се данас налази у исто тако тешком положају као што

се налази Немачка после Светског рата. Али, тај положај у тој је олак, што пред нама је спора методе и готови резултати, које можемо да користимо: то је механизам у којем је у сваком појединачном појединцима вредност, која је до недавно имала неку вредност.

У националсоцијализму радник постигаје ону вредност коју стварно има, и он, као радна и национална јединица долази на прво место, па био његов радници или умни, изврши или водећи.

Србија се данас налази у исто тако тешком положају као што

се налази Немачка после Светског рата. Али, тај положај у тој је олак, што пред нама је спора методе и готови резултати, које можемо да користимо: то је механизам у којем је у сваком појединачном појединцима вредност, која је до недавно имала неку вредност.

Србија се данас налази у исто тако тешком положају као што

се налази Немачка после Светског рата. Али, тај положај у тој је олак, што пред нама је спора методе и готови резултати, које можемо да користимо: то је механизам у којем је у сваком појединачном појединцима вредност, која је до недавно имала неку вредност.

Србија се данас налази у исто тако тешком положају као што

се налази Немачка после Светског рата. Али, тај положај у тој је олак, што пред нама је спора методе и готови резултати, које можемо да користимо: то је механизам у којем је у сваком појединачном појединцима вредност, која је до недавно имала неку вредност.

Србија се данас налази у исто тако тешком положају као што

се налази Немачка после Светског рата. Али, тај положај у тој је олак, што пред нама је спора методе и готови резултати, које можемо да користимо: то је механизам у којем је у сваком појединачном појединцима вредност, која је до недавно имала неку вредност.

Србија се данас налази у исто тако тешком положају као што

се налази Немачка после Светског рата. Али, тај положај у тој је олак, што пред нама је спора методе и готови резултати, које можемо да користимо: то је механизам у којем је у сваком појединачном појединцима вредност, која је до недавно имала неку вредност.

Србија се данас налази у исто тако тешком положају као што

се налази Немачка после Светског рата. Али, тај положај у тој је олак, што пред нама је спора методе и готови резултати, које можемо да користимо: то је механизам у којем је у сваком појединачном појединцима вредност, која је до недавно имала неку вредност.

Србија се данас налази у исто тако тешком положају као што

се налази Немачка после Светског рата. Али, тај положај у тој је олак, што пред нама је спора методе и готови резултати, које можемо да користимо: то је механизам у којем је у сваком појединачном појединцима вредност, која је до недавно имала неку вредност.

Србија се данас налази у исто тако тешком положају као што

се налази Немачка после Светског рата. Али, тај положај у тој је олак, што пред нама је спора методе и готови резултати, које можемо да користимо: то је механизам у којем је у сваком појединачном појединцима вредност, која је до недавно имала неку вредност.

Србија се данас налази у исто тако тешком положају као што

се налази Немачка после Светског рата. Али, тај положај у тој је олак, што пред нама је спора методе и готови резултати, које можемо да користимо: то је механизам у којем је у сваком појед

НА ОЛТАР ЕВРОПЕ

Стешњени на узаном простору стаљинградских рушевина, војници генерала Паулуса шаљу преко радија извештаје о својим борбама, и у тим извештајима кажу: „Јунаштво румунских и других војника, који се заједно са нама боре у Сталјинграду, је беспримерно и заслужује да уђе у историју ове битке“.

Морамо да се дивимо величини немачких бораца, који пред смрт хоће да истакну борбена дела својих другова друге националности. Морамо да се дивимо пожртвовању свих војника у Стаљинграду, који, без обзира на националност, жртвују своје животе ради одбране стаљинградског положаја, свесни да својом жилавошћу бране Европу и својом пожртвованошћу спасавају Европу.

Армија генерала Паулуса код стаљинградске оштрецице стратешког клина, који је био забијен прошлог лета, остала је ради тога да би што дуже спречавала борбене снаге да се користе стаљинградском раскрсницом. Та армија је сјајно извршила свој задатак. Она је читава два месеца издржала у борби против надмоћнијег непријатеља, и на тај начин је успорила напредовање совјетске војске, ништа мање од 14 армија.

Пожртвовање Паулусових војника дало је могућности да се организује одбрана на целом јужном отсеку фронта, како би се зауставила зимска офанзива Совјета. Она је већ изгубила знатан део своје енергије, а што је најважније, она наилази на све јачи отпор европских трупа, које прелазе у противнападе, у све већим формацијама и са све већим замахом. На пример, у току прошле недеље Немци су извршили један велики противудар између Дона и Манича и дубоко продрли у совјетске линије.

Енергија совјетске војске је додуше огромна, али је дивља, некултивисана, недиригована. Брдски поток може да преврће камење, да одроњава земљу између корена дрвећа, али ништа не ствара. Међутим, вода

једног потока канализованог у јазу воденице пада на точак и петвара се у корисну и мону снагу.

У сукобу две енергије — бујне совјетске и смишљено, планирани организоване европске — пролазни ефекти могу да буду на страни оне хаотичне, али сумаран и коначни успех не мора да мимоиђе енергију снаге коју предводи знање.

РИТАМ У СТРАТЕГИСКИМ ДОГАЂАЈИМА

Постоји ритам у стратегиским догађањима. 8 децембра 1941 године неочекивано јака зима зауставила је немачки напад, и Немци су одмах повукли нападне клинове. После неколико дана почела је српска зимска офанзива, када је наишла на живљаву немачку одбрану. Након месец и по дана одбранбених битки немачке трупе прелазе у активност, постепено одузимају бољшевицима територијални резултат оффензиве, опкољавају поједине совјетске армије и успостављају везу са „острвима отпора“ (Холм, Демјанск), која су издржала опсаду од више недеља. Немачки продор 8 маја код Керча био је врхунац ове оперативне реваншице за совјетске почетни успехе децембра и јануара.

Сада се понавља иста слика. Советска зимска офанзива има у бродовима, не могу да реше нотеже бродоградњу и губитке

A black and white photograph capturing a massive industrial complex, likely a coal-fired power plant or refinery, from a distance. The scene is dominated by a dense cluster of approximately 15-20 tall, dark cylindrical chimneys or smokestacks. Each stack is billowing a thick, dark plume of smoke or steam into a hazy, overcast sky. In the background, several large, rectangular industrial buildings are visible, partially obscured by smoke. To the left, a tall lattice-style utility pole stands prominently. The foreground is filled with the dark, textured foliage of trees and bushes. A few more utility poles and wires are visible in the lower right corner, suggesting a nearby town or power grid. The overall atmosphere is one of heavy industry and environmental impact.

Сви фабрични димљаци и високе пећи најбоље илуструју индустриски потенцијал садашње Немачке, потенцијал који условљава чиновско наоружање (Архив „Српски Народ“)

питање каучука, као и безбрoд других питања, која су искрsl у вези са губитком Источне Азије, и губитком свих океана на којима господаре подморници Тројног Пакта.

Чак ни у овој индустрији, са којом се ратујућа Америка на више поноси, тј. у ваздухопловној, ствар иде наопако. Можемо да цитирамо више чланака и америчких листова, у којима се оштро изражава нездадовољство са каквоћом америчких авиона. Један од најчувенијих америчких ваздухопловних стручњака, мајор Северски оштро критикује изградњу америчких ловачких авиона и употребљује израз „војно заостајање“ те авијације.

је у поређењу са немачком. Он каже: „Познато је да се све веће борбене радње одигравају на висини преко 5 километара. Али на овој висини није најбољи амерички ловци не могу да се такмиче са Месершмитима.“ Према мишљењу тог стручњака, није најбољи амерички бомбардери нису способни за ноћне нападе на немачку територију, а то значи да су још мање способни за дневне нападе. Он протестује против ширења бајки о неограниченом потенцијалу ваздухопловне производње и о квалитету тог ваздухопловства. Северски тражи да се не стварају егзалтирани идеји, иза којих следије тешко разочарење.

НА КИНЕСКОМ РА ТИШТУ

Лист „Форчн“ тврди да војници Америке нису развили у Азији реалну стратегију. Они су навидели да гледају Азију као претекторат Европе, и зато немају разумевање за значај тих областима по амерички рат. Међутим, Јапан сматра кинеској ратиштво као значајно, а не као другостепено.

На том ратишту одигравају се сада важни догађаји: прво, Јапан врши успешну офанзиву са југа према провинцији Јунан; друго, Јапан уништава поједине Чан Кай Шекове армије у средњој и источној Кини; треће, Јапан привлачи на своју страну читаве Чан Кай Шекове дивизије и армије заједно са генералима који се стављају у службу националне кинеске владе. И че-

тврто, та национална влада организује своју војску, која ће се борити раме уз раме са јапанском за спас Кине од комунистичког, плутократа и њихових слуга, Комитангра, као и за уређење Источноазијског простора.

Стање Чан Кај Шека је заиста веома тешко, јер је британска офанзива код Акејаба у Бурми изгубила свој дах већ на првим километрима. Чан Кај Шеку се не може помоћи.

Зато је конференција у Казабланки упутила само платонске честитке Чан Кај Шеку — овај војсковођа се сада више не сматра за важну чињеницу у рату. Та иста конференција је упути

— 1 —

M. Војновић

СОВЈЕТСКИ РАТНИ ПОТЕНЦИЈАЛ

Большевичка пропаганда тврди, да је Совјетима успело да омेरе главне секторе ратне привреде даље ка Истоку, који кулакамо богатији угњем и будама. Чак шта више, да су метара. Несташица са обранајних сретстава, која је постојала и раније, претставља још веће оптерећење када је у питању пребаџивање војних снага.

је се велики значај тобожним неисцрпивим налазиштима бакра, олова, цинка, волфрама итд., и то у крајевима који су далеко од војишта. Није важно да ли се налазишта налазе пре или иза Урала. Важније је да ли се расположе са довољно бакра за ратну индустрију или не. Према подацима, производња бакра Словачке Уније, и то сировог, почиње са 16.000 до 80.000 тони окруже-

пела се од 80.000 на окружно 100.000 тона.

Европска производња бакра износила је 145.500 тона, тако да је надмоћнија од совјетске, при чему је питање, да ли се одржала мирнодопска производња. Несташица стручних снага у совјетској индустрији је свакидашња појава. Питање је у каквом се стању налазе совјетске рафинерије бакра и да ли је совјетска производња довољна да за-

Исто тако је тешко стање са улништима, мада су Совјети уложили све снаге, да би повећају свој производњу у стогодишњим плановима. То обично важи за гвожђе. Отекукуне производње 167 милиона тона ити 60 од сто на објект Кривој Рог који је спаван посветит. остварот от 85 милиона тона ити 20 од сто највећи се иза Урала. На област скопскога и Чачакскога струја само око 76 милиона тонија буде и угља потребни за тојнише отпремају се на удаљеност од 1000 километара, и то

Бернхард Шнепф

Основне идеје националсоцијалистичке аграрне политike

Аграрна политика национално-сацијализма игра у његовом привредном систему веома важну улогу. Најкоренитије реформе, револуционарни преврат у схватањима у практичној политици, доцео је, у привредној сфери своје делатности, национални социјализам пољопривреди. Идеје и практичне мере, које он спроводи у области аграрне политике, могу се сматрати ортодоксним националним социјализмом. Оне су карактеристичне за цели систем националног социјализма и показују га на делу у његовој најчистијој форми.

Аграрна политика националног социјализма долази од свестране критике правца, који је узела аграрна политика под утицајем либералне економије и либералног капитализма. Сматрајући да су дух и методе, који су произишли из либерализма, одговорци за аграрну кризу у опште, а нарочито за кризу немачке пољопривреде, национални социјализам посматра њихово дејство на пољопривреди, из критике тога дејства извлачи поуке за своја аграрна политичка начела. При томе, он долази од своје органске доктринаре близе, од свог општег идејног става, који у напретку и величини целокупне нације види циљ сваких напора како појединача, тако исталежа, а тако и државе.

Аграр и нација

Као у целом свом привредном систему, национални социјализам поставља и своју аграрну политици циљ, који лежи изван домена пољопривреде и привреде. Сматрајући привреду као што знајмо, подређеним средством за постизавање виших циљева, национални социјализам сматра и своју аграрну политику методом, којом треба да се постигну национално политички циљеви. У овом свом схватању, он је у наплашеној противности према либералистичкој аграрној политици и њеним схватањима.

Класично схватање аграрне политике идентификује ову са тежњом за унапређењем пољопривреде у сврху њенога економскога јачања. Аграрној политици је, по томе правцу, циљ да створи што бољу рентабилност за аграрну производњу. Она ставља пољопривреду у борбен однос према потрошачима пољопривредних производа, чији интерес лежи у њиховим јефтиним ценама. Класична аграрна политика је дете либерализма, који у скобу економских тежњи на тржишту види постизавање привредне равнотеже. Ради тога она тражи да аграр буде што снажнији, како би на тржишту био што моћнији и одлучнији. Аграр треба да на тржиште, око кога се окреће целокупна привредна делатност, изађе као противник потрошача, који иде за јевтиним снабдевањем. На овај начин се у либералној аграрној политици огледа општа центрифугална тежња либералистичког схватања друштвеног процеса. Она издваја аграр из склопа привредног организма народа, постављајући га у став борца за свој економски напредак. Противник аграра је целокупна потрошачка целина народа. Између аграра и народне целине успоставља се веза једино преко тог борбеног тржишног односа.

Насупрот овоме, аграрна политика националног социјализма руковођи се тежњом да аграр подвргне интересима нације. Она је део целокупне привреде, а као таква део опште народне и државне политике.

Проблеми пољопривреде посматрају се са гледишта њене учењености у народном животу. Као и све друге привредне гране, и сви други облици делатности пољопривреда је у својим манифестијама подвргнута политици. Она је подвргнута тежњи националног социјализма да створи економски јаку, духовно

и морално здраву и физички снажну народну целину.

Национални социјализам стога одбацује у начелу либералистично учјење о тржишту као стожеру привреде и о сукобу економских интереса као њеном регулатору. На његово место он поставља захтев, да се и аграрни интереси морају подредити народним. Аграрна политика се има руководити захтевима, који произлазе из његових схватања о органском склопу друштва, о повезаности сталежа и о примату општег интереса над појединачним.

Аграрној политици националног социјализма није циљ да аграр унапреди сам за себе, да му повећа рентабилитет њега ради. Она тежи да тим да од њега направи инструмент своје опште националне политике. Несумњиво његова аграрна политика ради што интензивише на унапређивању села. Али мотиви путеви и циљеви су потпуно различити од мотива, путева и циљева либералистичке аграрне политике, зато што су постављени у однос према опште политичким интересима нације, а не према јачању same пољопривреде као такве.

Значај земљорада

Друга основна разлика између либералистичке и национално-социјалистичке аграрне политике лежи у њиховом гледању на значај земљорада. Либерализам види у селу економску чинијицу, у земљораду економску делатност, управљену на постизавање добити.

Насупрот овоме, национални социјализам види у земљораду „сталеж исхране“. Земљорадња постаје носиоцем одговарне функције народне исхране. Циљ њен не лежи у постизавању што већ добити, већ у постизавању што веће продуктивности, у што бољем подмирењу народних потреба за храном. Корисник аграрне политике није само пољопривредник већ цели народ. Земљорадња, односно пољопривредна делатност, има бити усмерена у правцу постизавања највеће могуће добити за целину народну.

Национални социјализам не жели тиме да створи од земљорадника привредника, који је оптерећен само дужностима и целу своју зараду треба да жrtvuje друштву. Напротив, мерају, са којима ћемо се упознати, он се стара да земљораднику обезбеди што сигурирају економску егзистенцију. Но он то не чини за то, што сматра да земљорадника као таквог треба да унапреди, без обзира, па и на штету, осталих друштвених редова. Све национално социјалистичке мере за унапређивање села и земљорада, диктиране су уверењем да је ради народне целине и њенога просперитета неопходан снажан и здрав земљорадничкисталеж.

Сељак и пољопривредник

Најзад, национални социјализам сматра да једино веза са земљом може створити трајни извор народнога здравља и снаге.

Везујући свога сељака за земљу, он хоће да учини од њега чувара културе, чувара расних схватања, чувара чистоће расе. Овај појам, који излази из овога рационалних привредних политичких момената, а који претставља баш суштину аграрне политике националног социјализма, прецизира је министар исхране и сељачки вођа Р. Валтер Даре у својим обиљним делима, одвајајући сељака од пољопривредника и постављајући захтев за очувањем и снажењем сељака и његове везе са земљом. Аграрна политика, заснована на његовим схватањима, је уствари сељачка политика, политика сељака, а мање политика пољопривреде. Она је диктирана двама моментима:

1. Жељом да се обезбеди са-
мосталност исхране Немачке и

стога обезбеди пољопривреда у опште;

2. тежњом за стварањем сељачког сталежа као носиоца расе и чувара расне културе.

Оба ова момента подједнако су важна, оба треба имати у виду, када се критички посматрају поједине установе, које је национални социјализам створио у својој аграрној политици.

Идејне и практичне темеље првога момента смо упознали. Други моменат, међутим, заснива се на појму сељака, који је прецизирао Даре. Даћемо стога њему реч:

„Разлика између сељака и пољопривредника лежи укратко у томе, што је сељак породично-правни појам, док је пољопривредник, као што мы име каже, привредни појам. То значи:

Сељаштво обележава породично-правно обезбеђење смеше генерација на груди...

Пољопривреда означава привредно искоришћење сеоског производног терена...

Код сељаштва игра пољопривредно занимање, у суштини само улогу исхране и службе и тада и породице, која је најелено итад свих осталих момената.

Код пољопривредника игра пољопривредно занимање улогу производње и послуге и породице, која је најелено итад свих осталих момената.

Код сељака земља не постаје никада робом, јер је она само део, такорећи хранилац, идеје о породици.

Код пољопривредника је претварање земље у робу претпоставка за његову егзистенцију, њему треба привредна слобода да постигне највећи привредни принос и тиме добит.

Сељак стога мисли у своме односу према свету као „ми“, у духу идеје о породици.

Пољопривредник мисли као „ја“, у духу постизавања највеће могуће добити.

Сељак има поред себе сараднике из свога дома. Пољопривредник се цепа на последавца и најамника са свима последицама тога схватања.

Сељак лежи тежиште његовог мишљења у његовој породици и у имању, које је с тим скончано. Пољопривреднику лежи тежиште мишљења на тржишту.

Пољопривредна сељачка политика

Из овога произлази да немачка аграрна политика раздаваја своје дејство у два правца: према пољопривреднику с једне и према сељаку с друге стране. Док је према пољопривреднику руковођена тежњом да његов привредни рад доведе у склад са потребама народне привреде, а преко тога националне политичке, дотле се она према сељаку руководи, поред ових, и другим мотивима. Ту она види своју улогу не на привредном, већ на расном пољу. Сељаштво је за њих извор обнове народне крви, без које нема осигуране будућности.

Сељак чува крв, расу и карактер народна. Везан за земљу генерацијама, гледајући у њој не објекат за постизавање што веће добити за себе, већ осигурање и обезбеђење живота за своје потомство и за свој род, он претставља специјални објекат старавања националнога социјализма. Расно-биолошка основа села с једне, и његове духовне основе с друге стране, национални социјализам сматра темељима своје расне политике. У коначном обезбеђењу сељакове везе са земљом, у гарантовању његове привредне егзистенције, у него-вављу његових обичаја, у стварању за његову независност од тржишних варијација, у близини одржавања чистоће његове расе, — национални социјализам гледа првенствени задатак своје сељачке политike.

Б. В.

Националсоцијализам у борби против комунизма

(Од нашег берлинског дописника)

Овога пута дочекује Трећи Рајх годишњицу преузимања власти од стране национал-социјалиста у нарочито важним и судбиносним околностима. Европски континент подрхтава од силне снаге битака, које се одвијају на Истоку, и у којима се одређује будућност овога дела света, као и целокупног човечанства.

На фронту од Мурманскa до Кавказа сукобљавају се не само две гигантске војске, него и два сасвим супротна погледа на свет, два опречна политичко-економска система. Овде бију огорчену и непомирљиву битку две револуције. Онај, коме припадне победа, удариће печат свога схватања на живот садашњих и будућих генерација, он ће задобити моћ да формира духове милионских скupина. То је битка која излази из оквира интереса и задатака поједињих народа, и постаје феномен општег историјског збивања. Национално-социјалистички покрет, иако је у својој идеологији објавио своје циљеве у веома оширеном збиру задатака, иако је решио да свим гранама живота нације даде други, нови изразај и да створи нове националне вредности, ипак није могао да се одвоји од борбе са једним непријатељем који стално покушава да доведе у опасност корен национал-социјалистичког покрета.

Победа над комунизмом у Немачкој

Тај противник — како сам Фирер истиче сваком приликом — јесте међународно јеврејство. Политичка форма, у којој то јеврејство долази до изражавања као директан борац јесте комунизам, односно большевизам. Као резултат материјалистичког гледања на свет, тај марксистички дух најодлучније је наступио већ од самог почетка против Адолфа Хитлера.

Некада, у првим годинама политичког рада националних социјалиста комунисти су ометали сваку, па и најмању скupштину својих нових противника. На почетку борбе се је водила на периферијама, у тамним и маленим крчмама. После она се је развила и постала све већом упоредо са цветањем Хитлеровог покрета. И тако се у варошима Немачке, где је култура и цивилизација одувек налазила своју колевку, била зачарила груба и безобзирна оружана борба, која је већ била претила да се претвори у грађански рат.

Кrvava и дугачка била је та борба, и стотине младих национал-социјалиста изгубило је своје животе, положивши их у борби против марксизма. Рат се је водио беспоштедно, са обострљом мржњом и одлучношћу. На његовом почетку комунисте и социјал-демократе имали су у рукама и власт, и штампу, и оружје. На његовом свршетку изгубили су све, јер су били побеђени. Хитлеров триумф тада није био постигнут бруталном силиом, него популарном идејом, већом политичком способношћу и спремношћу на жртву.

Онда је комунизам изгубио не само битку, него и свако упориште у души немачког човека. Он је изгубио у Немачкој самога себе. Ни у једној земљи он није ушао у борбу против непријатеља са толико власт и шанса, и још нигде се није толико политички компромитовао својим поразом, колико у Рајху.

Преузимање власти од стране национал-социјалиста био је сигнал за дефинитиван по-

Од
Хорст Весела
до
сталинградских
жртава

раз свих марксистичких снага. То је пресудна прекретница у животу немачког народа, и у исто време историски момент за целу Европу.

Изгледало је, као да ће после т

СЕЉАШТВО У ТРЕЋЕМ РАЈХУ

Ко је познавао стање немачког сељаштва пре доласка Хитлера на власт, па га упореди са данашњим стањем, не може да се не диви огромном препородном раду, који је извршен у времену протеклих десет година. Ако је Адолф Хитлер постао истински вођа национализације немачке народне заједнице, реформом сељаштва постас је он носилац једине велике светске идеје, која побеђује и мора победити. Француска револуција поставила је само начело „трећег сталежа“, али је зато Хитлер пошао много даље, кад је појам државе и народа поставио на сељачку основницу. Јер на крају крајева, када се нешто гради, треба започети одоздо. Трагедија Немачке је била, што је имала градове, који су под разорним радом свих могућих интернационала губили своје немачко обележје.

Јевреји против сељаштва

Интернационала капитала и разних идеја успела је била да сломије велепосед и наполичаре, па се спремала да уништи и сељаштво. У овој интернационали главну су улогу играли јевреји, који су држали у својим рукама продуктивне брезе, а и знатан део хипотекарних установа. Они су уз помоћ ових институција и доводили сељаштво до ивице пропasti. Сељачки дугови расли су из дана у дан, имања су постала пасивна, јер је капитализам без милости обарао цене сељачким производима. Јевреји су са страним јефтиним производима фармера убијали вредност сељачких производа у Немачкој. Врхунак сељачке несрће у Немачкој био је 1932, кад су само камате за сељачке дугове износиле 22 милијарде динара. Ове године је продато до добашравно 3136 сељачких имања. Али није то била још највећа несрћа. Јеврејски трговчићи, који су нарочито характирили у Хесену, на Рајни, Елзасу, Бадену у Баварској, толико су упропастили сељаштво, да су хиљаде немачких сељака остали на презадуженим имањима само зато, да би радили као најамници за своје јеврејске зајмодавце.

Племство груде

30 јануара 1933 на жалост није још довољно схваћен. Овај датум био је ипак једног дана за цео свет оно, што је за Француску био 14 јули 1889 године: Прекретница у историји Европе и света. Тог дана почине побољшана борба против интернационалног капитализма, чије место заузима ново племство: „Племство груде, које је помешано са крвљу“, како је то истакао вођа немачких сељака, министар пољопривреде Даре.

За Адолфа Хитлера сељаштво није самосталеж, који храни народ и државу. Сељаштво јесте синоним родне груде. А груда, сељакова и народна земља, не троји авантуре, она је знак народне стабилности, чега то је и неприкосновеност. Сељак треба ствара нове елементе традиције, онако како су је у средњем веку створили витезови, а у либералистичкој ери магнати новца и капитализма.

Нови ослобођени Хитлеров сељак није и не сме бити фармер који спекулише са производима, и који у земљорадњи види само привређивање и врело богаћења и трговине. Сељак јест првенствено израз статичности у једном народу, а статичност јест најбоља гаранција мира и спокојства.

Без спокојног сељаштва нема основице за правилно развијање народних снага. Зато је Хитлерова Немачка произвела са једне стране револуцију међу сељаштвом, а са друге стране ударила темеље неприкосновености и стабилности сељачког имања. Револуционарна идеја воли-

ла лежи у истини, да је сељак притејала земље само у колико он служи народној заједници. Звање сељака не произлази из чинијице, што он има или је наследио добро, по коме он може по милој воли барати.

Сељак јесте само онда сељак ако он предано и свесно служи својој земљи; ако си ту своју рођену груду сматра као светињу и на њој ради у корист свије, своје породице и читавог најда.

Стабилност и неприкосновеност имања може да дође само онда до изражавају ако се сељак реши свих сувишних брига и а-

65% својих потреба, а уочи самог рата тај се постотак попео на 84%.

На сељачким темељима

У пољопривреди не може и не сме бити револуционарних експеримената, јер природа са својим вечним законима тачно одређује пут наше радиности.

Може да буде говора само о побољшавању радом и помоћним сретствима. Руковођена овим начелима, Хитлерова Немачка иде за тим да стабилизује рад у пољопривреди стварајући једног одговорног, позитивног сељач-

ка Нове Европе. Ма шта се десило. Немачка је своју будућност положила у руке ових изабраних сељачких вitezova, који ће себе укопати у темеље нове, сељачке Немачке. Они су својим маром и својом појртвованошћу и омотућили вођење овог гигантског рата; на њима лежи снага и успех немачке војске.

У Новој Немачкој сељаштво јест фактор, који је држави дао нову боју, али истовремено и ново веровање. Зато се десило чудо, да је дојуће људи индустријска Немачка, напором од само неколико година постала једна од најјачих пољопривредних земаља Европе. Зато су сељацима дата ванредна права. Читав

мачки сељак добровољно и без позива одваја и пломбира цакове хране, које је он дужан да даде држави. Није то само питање части и поштења, већ у вишеј мери свест, да од њега — сељака — зависи живот државе и целог народа.

Организација немачког сељаштва

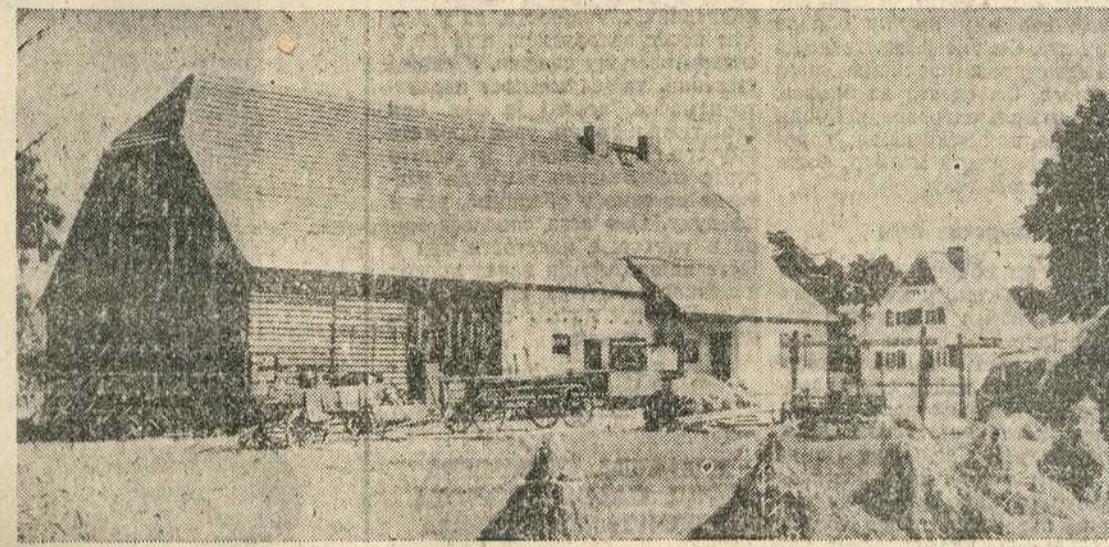
Ова свест јест последица настојања Хитлерове Немачке, да ослободи сељака сувишних брига. А сељак је свакако разумео да настојања и зато је исправно скратио своју улогу у народној заједници.

И организаторски немачко сељаштво добило је данас савршени облик. Привредно, сељак је организован у целодржавној установи за исхрану народа, у тзв. Нерштанду. Сталешки организован је у сељачку заједницу, коју воде са неприкосновеним ауторитетом старешине или вође сељаштва. У овиру тих сељачких заједница, сеоских, покрајинских или државних, решавају сељаци и своје спорове и не данубе по судовима, излажући се сувишним трошковима. Исто тако организоване су и жење, омладина, па и деца.

У оквиру своје Сељачке заједнице, сељак живи достојним животом: за њега се брине држава; до њега допира све, што модеран живот даје. Од поуке и знања па до општих и специјалних облика забаве и спорта. А још пре десет година тај исти сељак био је на рубу пропасти!

Оно што је Хитлерова Немачка учинила за немачког сељака за прошлих десет година спада скоро у причу. Од најнемогућијег учинила је опипљиво чудо, које се постепено преноси и на друге крајеве изван Немачке. Ими смо оскудили благодети тог новог пољопривредног живота, јер је и код нас сељак од 1935 унапред почeo да дише бољи ваздух, привређујући далеко боље, захваљујући Немачкој, која је постала наш најбољи купац и која исто тако цени рад нашег сељака, као и свог сопственог.

Стево Клујић

Једно просечно сељачко добро у Немачкој (Архив „Српски Народ“)

ко може да се сав прсда раду не мислећи, шта ће бити сутра и коће ли он моћи да састави крај. Да се то постигне Хитлерова Немачка у првом реду почела је да брине о сељачким дугозима, који су као мора лежали на сељачким добрима. Ти су дугови већ прве године доласка Адолфа Хитлера на власт толико опали, да се само на камату уштедело око осам милијарди динара. То отпалајуће дугова расло је од године до године, тако да ће Немачка ускоро бити земља без црне куге сељачких дугова.

Тај огроман успех постигнут је углавном стабилизацијом цене и уређењем новог пијачног рада. Кад је Немачка растерала Јевреје, престала је и берзанска спекулација, која је тада просто отимала сељаков мал у бесцење. Сада сељак зна коме ће и како продати своје производе, а зна тачно унапред по којој ће их ценити продати. Посредници су такође искључени, па се више не може десити, да сав ћарстан посреднику или прекупцу.

Немачка Адолфа Хитлера, која је почела да гради на сељаштву, оспособила је сељаштво и повећањем цене пољопривредних производа. После пете године нове пољопривредне политike, сељачки приход услед повећања цене исказао је вишак од око 60 милијарди динара. То је већ више суме која ће се још више пењати, јер се истовремено ради национализацијом повећава производни капацитет немачких газдинстава. Повећање сељачких прихода није уза све то скоро ништа или врло незнатно оптеретило непроизводничко становиште, јер је уштеда настала у главном уклањањем сувишних и бездужних посредника и прекупца.

Пре 30 јануара 1930 године читава производња пољопривреде износila је око 10 милијарди динара. Пред сами светски рат производња пољопривреде достигла је висину од преко 265 милијарди динара. Ови бројеви говоре јасније од сваког доказивања вредности и величине новог сељачког и пољопривредног поретка у Трећем Рајху. Ови скоро фантастични бројеви претворени у статистику говоре још јаснијим језиком: 1933 Немачка је својом пољопривредном производњом покрivala само

ког кадра, који неће дозволити вршење на рођеној груди. Зато једним ванредним законом удара темеље привилегованом сељачком сталежу.

Овај закон предвиђа оснивање 700.000 недељивих и неприкосновних наследних сељачких имања. Ових 700.000 имања, чији сопственици nose почасни и скоро би рекли племићки назив „Сељак“, претстављају језгром немачког сељаштва. Они су новији једне нове идеологије, која ће свакако постати општи идентитет свих сељачких народова

из скоро револуционарних заједница дао је нови облик сељачкој заједници, у којој сељак одлучује сам о себи, али тако да ни у ком случају не искоришћује свог ближњег супарника. Зато, јер је сељак свестан своје дужности, као што је и поносан на своја права, Немачка јест вељда једини земља, у којој нема злоупотреба са пољопривредним производима у данашњим тешким временима. Зато су се наши омладинци, који су били на практици у Немачкој, не чудили, кад су видeli, како не-

из скромној револуционарној заједници изашао је нови облик сељачке заједнице, у којој сељак одлучује сам о себи, али тако да ни у ком случају не искоришћује свог ближњег супарника. Зато, јер је сељак свестан своје дужности, као што је и поносан на своја права, Немачка јест вељда једини земља, у којој нема злоупотреба са пољопривредним производима у данашњим тешким временима. Зато су се наши омладинци, који су били на практици у Немачкој, не чудили, кад су видeli, како не

из скромној револуционарној заједници изашао је нови облик сељачке заједнице, у којој сељак одлучује сам о себи, али тако да ни у ком случају не искоришћује свог ближњег супарника. Зато, јер је сељак свестан своје дужности, као што је и поносан на своја права, Немачка јест вељда једини земља, у којој нема злоупотреба са пољопривредним производима у данашњим тешким временима. Зато су се наши омладинци, који су били на практици у Немачкој, не чудили, кад су видeli, како не

из скромној револуционарној заједници изашао је нови облик сељачке заједнице, у којој сељак одлучује сам о себи, али тако да ни у ком случају не искоришћује свог ближњег супарника. Зато, јер је сељак свестан своје дужности, као што је и поносан на своја права, Немачка јест вељда једини земља, у којој нема злоупотреба са пољопривредним производима у данашњим тешким временима. Зато су се наши омладинци, који су били на практици у Немачкој, не чудили, кад су видeli, како не

из скромној револуционарној заједници изашао је нови облик сељачке заједнице, у којој сељак одлучује сам о себи, али тако да ни у ком случају не искоришћује свог ближњег супарника. Стварање новог пољопривредног производа у Немачкој, који је и поносан на своја права, Немачка јест вељда једини земља, у којој нема злоупотреба са пољопривредним производима у данашњим тешким временима. Зато су се наши омладинци, који су били на практици у Немачкој, не чудили, кад су видeli, како не

из скромној револуционарној заједници изашао је нови облик сељачке заједнице, у којој сељак одлучује сам о себи, али тако да ни у ком случају не искоришћује свог ближњег супарника. Стварање новог пољопривредног производа у Немачкој, који је и поносан на своја права, Немачка јест вељда једини земља, у којој нема злоупотреба са пољопривредним производима у данашњим тешким временима. Зато су се наши омладинци, који су били на практици у Немачкој, не чудили, кад су видeli, како не

из скромној револуционарној заједници изашао је нови облик сељачке заједнице, у којој сељак одлучује сам о себи, али тако да ни у ком случају не искоришћује свог ближњег супарника. Стварање новог пољопривредног производа у Немачкој, који је и поносан на своја права, Немачка јест вељда једини земља, у којој нема злоупотреба са пољопривредним производима у данашњим тешким временима. Зато су се наши омладинци, који су били на практици у Немачкој, не чудили, кад су видeli, како не

из скромној револуционарној заједници изашао је нови облик сељачке заједнице, у којој сељак одлучује сам о себи, али тако да ни у ком случају не искоришћује свог ближњег супарника. Стварање новог пољопривредног производа у Немачкој, који је и поносан на своја права, Немачка јест вељда једини земља, у којој нема злоупотреба са пољопривредним производима у данашњим тешким временима. Зато су се наши омладинци, који су били на практици у Немачкој, не чудили, кад су видeli, како не

из скромној револуционарној заједници изашао је нови облик сељачке заједнице, у којој сељак одлучује сам о себ

ПЛАСТИЧАР КЛИМШ

Класични облици и израз немачког схватања о животу

Није баш тако лако тачно дефинисати у свој њиховој уметничкој суштини пластичке радове Фрица Климша. Ако велимо „тачно дефинисати“, под тим подразумевамо приказ који испрекрећује и последњу могућност коју у том погледу пружа написана реч. На први поглед, додуше, све изгледа исувише једноставно. Лепота облика тела јавља нам се као нешто очигледно, а пластика форме толико јасна и убедљива да би многи могао сматрати да уопште ту не треба још нешто објашњавати. Ако то ипак чинимо, одлучујемо се на то у сазнавању, да тумачење и образложавање нечег што изгледа само по себи разумљиво, не остаје при суштини самог пластичког рада као таквог, него покушава уз то да истакне извесна формална, а можда и морална начела, која би могла да побуђују на дубља расматрања.

Писац на пољу историје уметности, разуме се, жељео би да стилски разврста пластичке радове појединачних уметника, да би могао тачно да им одреди положај у низу уметничко-историјског развоја. Пишући о Климшу (као и уопште о модерним немачким пластичарима), он ће у том погледу бити у извесној не доумци, јер код њега иским уметничко-историјским категоријама неће доћи ни до каквог резултата. Оно, тачно је да се код овог уметника, са гледишта његовог осећаја за форме, дају утврдити неке везе са класичним стилом. Али у исто толико мери, Климшов рад има дубоког коре-

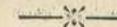
смислу неког ропског копирања х. Уметник је ту невероватно оштрим оком умео да сагледа унутарњи душевни живот човека кога је приказао. Користио је и последњу могућност карактерисања до синтетица. Истиче се оно што је индивидуално у приказујућој личности, па се чак и симболично потенцира. Уосталом, тога се начела Климш држи код свих попрсаја рађених у виду вајарских портрета, не само код великих људи код којих и очекујемо ово еманциповање од свога времена, него и код лепих жена.

Климш виртуозно решава и проблем, који се састоји у томе да уметничку драк савршило лепе форме живота не треба тражити само у тој форми као таквој, већ и у начину обраде површине. Он уме јединствено да изражава драк површине свега телеснога. Он схвата да бронза, чарши метал, одговара природи мушкарца, док меки камен, изграчио ситноизнаести мермер, боље личи жејском телу.

Бајар људских тела

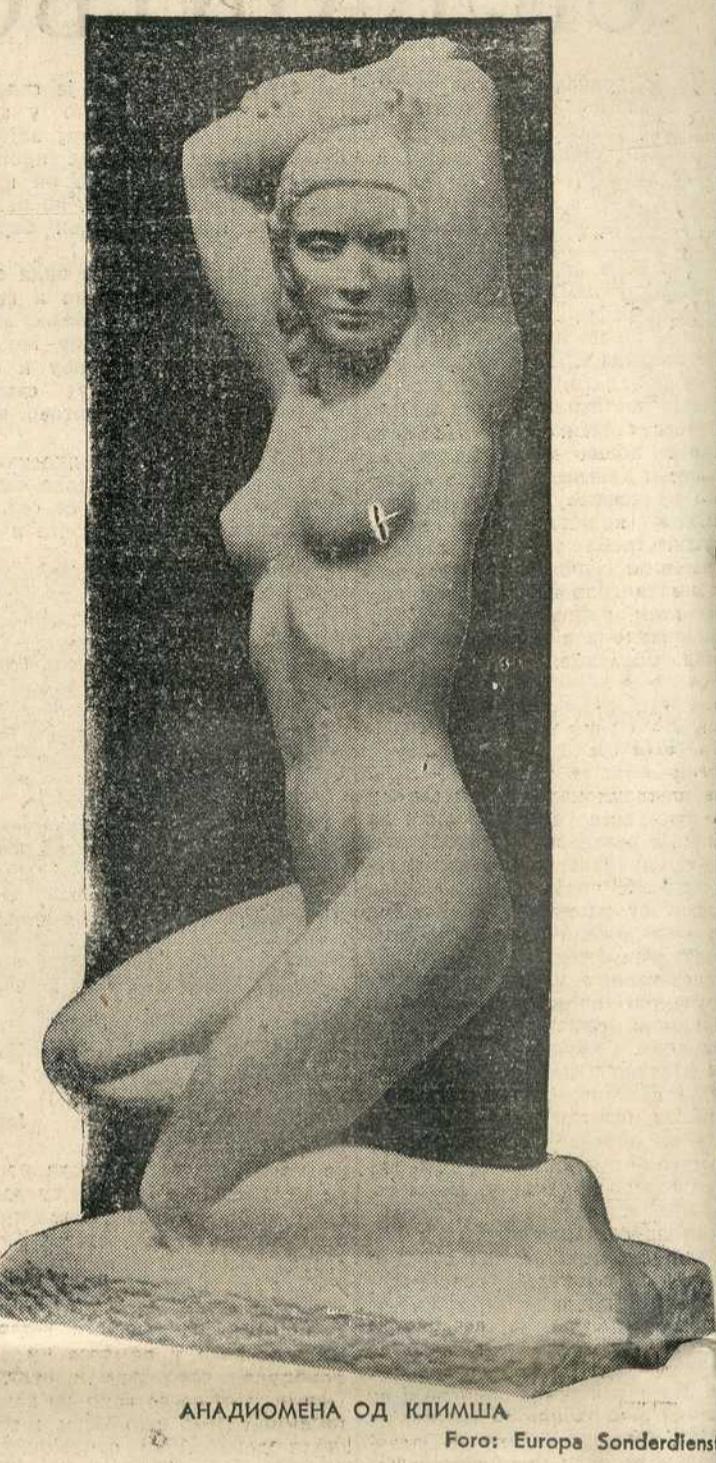
Равнотежа облика тела може се замислити само у миру. Стога Климш у својим пластичним радовима највећим делом приказује љутска тела у мирним ставовима. То одају већ и сами називи многих његових дела, као што је пример: Жена која гледа, Зора, Олимпија или Сањалица. Па ипак, ни ти ликови нису без искавка покрета. Само што се тај покрет не изражава толико споља, него је некако продукован, не како „унутарњи“. Кад, например посматрате дело Жена што гледа, имате и нехотице осећај да

Д-р Ђео Фирстенай

НЕМАЧКА ПРЕМИЈЕРА ПРЕД САМИМ ВОЈНИМ РЕКОНВАЛЕСЦЕНТИМА

Премијера ћове Досталове опере Манина која је ових дана приређена у берлинској Адмиралској палати, претставља леп доказ о томе колико претставници немачке уметности знају да цене немачке ратнике. Наиме, за ову премијеру — изузев најнеопходнијих критичарских и извештачких места — цело гledaliште било је резервисано искључиво за рањенике на путу оздрављења.

АНДИОМЕНА ОД КЛИМША

Foto: Europa Sonderdienst

ВЕЧЕ ОД КЛИМША

Foto:
Europa
Sonderdienst

на у садашњици, која гледа човека у свој његовој природи, даној животи. Понајмање ћемо погрешити ако Климшов пластички уметнички рад — независно од свег уобичајеног уметничко-историјског категорисања (које би у овом случају имало нечег присилног) —, назовемо уметничким делом које изражава правилно схватање живота нашега добра, ако велимо да овај уметник, не прелазећи преко сећања на класични уметнички поредак ни преко формалне хармоније, даје израза свом непосредном гледању природе и њене стваралачке снаге.

Многостран уметник

У погледу хармоније форме, Климш се у сваком од својих радова показује многостран, али вазда као уметник, који је начином с тим шта сматра као савршенство и који у том правцу више не еволуира. У свом уметничком схватању, Климш је дослеђено остао веран начелу духовно-естетског заокругљавања природних облика. Његови мушки и у сасвим други свет: Ту је све женски ликови збиља су права јасно и отсечно. Овде се осећају истинска природа, али не у потпуно покорава захтевима ду-

жеље јасније него икада, о већем значају који добија уметност када се приближи народу као и онда када она служи цеој нацији.

Код Климша сваки покрет или постоји тек у зачетку или се само наслуњује у неком свом лирском епилогу. Његово својство доброг познаваоца музике и нарочитог обожаваоца Моцарта дадо је Климшу довољно снаге и маште да свог „генија музике“, без обзира на сваку пластичну конвенцију, изради као младића који уз осмејак чежњиво гледа пут звезда, а на постољу којим обигравају ликови генија у ритму који својом складнопојму чини управо физички утисак музике...

Климш као портретист

Изваредно је поучно ако се поменуту рад, израз дубоке осећајности, упореди, рецимо, са популарним генерала грофа Шлифеном. Као дасмо одједном зашлији више тешкој животу и поклада. У томе развоју ка новом битној сазнавању, које је данас изра-

на, немачки уметници извршили један систематски „инвентар“ предмета и проблема. Тражило се све што је здраво и природно, и оно што је могло да постане конструтивно. Исто тако уколоено је међу уметницима оно што смо називали „боемским“ са својом политичком и социјалном екстраваганцијом. У принципу да нашни немачки уметник не је инфириорно и морбидно. Они интелектуалном анализом, све се такође свесно одричу свега навемштеног и већ разореног га што врећа наш естетски осећај, укратко свега што је стравично или раси и деструктивно.

Они се одричу онаког уживања које понекад пружа најшим очима поглед на изопачену структуру човечијег тела и душе. Они више не сликају пижанице и играче рулета, балерине које изгледају као лутке, намазане уличне девојке, безначајна лица која нам ништа друго не показују сем ужаса празнине. Данашњи немачки уметник неће да на људе чини утисак негативним, већ хоће да их охрабри свим што је лепо и добро, они хоће да буду брауници позитивног живота.

N. Ристић

данашњој немачкој књижевности

Раздобље коме посвећујемо ово расматрање о немачкој књижевности обухвата доба од краја светског рата па све до наше дана, дакле, од прилике четврт столећа.

Изванредно је велики број стваралачких снага које су издавале лик овом још незакљученом периоду немачке књижевности. Тада истичесе се јасним и озбиљним цртама бића које је сазревало у тешким и болним временима, али које је баш из јада и опасности црпило своје најбоље знање, своје најдубље душевне снаге. Стога је умни принос тога доба не само богат својим обиљем и многострукошћу стварања, већ поред тога обухвата већ сада и ону межу битне садржине која јединично зајемчује трајност књижевног стварања.

Борба против деструктивизма

Морали бисмо да набрајамо многа имена и морали бисмо много да кажемо о свакоме од њих. Међутим, оквир који нам стоји на расположењу за ова расматрања, принуђује нас да се ограничимо. Нешто је заједничко свима њима који се у тешкој борби пробише кроз низ мучних година после слома Немачке: стваралачтво према матерњем језику, савесно и строго вођење рачуна о пречишћеном изражавању, чистота мисли и свеколиког душевног држања. Не треба да заборавимо да су баш у оно доба деловала силе које су на свима тим пољима тежиле разградњивању; нису тежиле јасноћи већ сумраку. Довољно је ако се сејимо кобног деловања њиховог рада на пољу новинарства и књиге, рада који је поникао из духа распојасаности, да бисмо све ново могли да славимо и да хвалимо снаге које су чистиле и одржавале, које су учиниле биле позиване да изведу духове из мрача на светло дана. Јер, у томе је, на крају крајева, најсветији звездат песника — да своме народу укаже на прави пут, да му буде весник, да му пружа утеше и да га опомиње.

Животно дело Ханса Кароса

У збору тих народних весника био је један чији је глас био нарочито чист и убедљив, иако до прире до нас некако пригушено. То је Ханс Кароса. Кароса језиком управо гетеовске снаге и јасноће слика свакодневни живот, слика оно што је ситно и слабо приметно, слика све то исто онолико чисто и пластично као и најскривеније и најдубље процесе у области душе. Код њега, свакда и у свакој прилици, као код човека чије песничко стваралачство настаје искључиво из живота појединачца, однос према оном што је недлично, што је општељудско, што не зна ни дана ни час; по знајемо да иза свега спљоштавања постоји скривене снаге које срећују, које нас воде. Кароса прича о свом животу у књигама: Једно детињство, Преобрајај једне младости и Година пепних обмана. Међутим, и у тим делима приказ појединачних одељака његовог живота далеко пре лази границе наративног излагања оног што је било. Ханс Кароса пун је непоколебљиве вере у здраве и добре силе које се стварају и труде око сваког појединачца. Он верује тим силама и слуша их. Когод прочита његове књиге, неприметно и сам бива испуњен тим поверињем. У делу Левија Гион Кароса вели:

«Године поновног подизања по све страховитог слома јесу као добре године раšћења народа. Додуше, само је мало смишљених и активних духови који умеју да сагледају користи и од пораза; али тај мали број људи јесте онај који је битан; док остали уживају, оптукују, проклињу и подбуђују, или док претендују на то да прописују људском роду како ће отсад имати да се развија, она вредна мањина у тишини припрема будућност; ти људи на слушају своју нову одговорност, као да су они последњи људи на овом свету и као да су дужни да у што је могуће боље поправљеном стању врате свој живот Творцу, попут ствари која је дана на послугу и која је у теку употребе оштећена».

Кароса је осим тога и лиричар. Његови стихови спадају међу најФридрих Блунк, песник северних крајева, ту је мистичар Херман хвалити немачки језик. Године Штер родом из Шлеске, па Еми

1938 Кароса, коме је сада 64 године, добио је Гетеову награду града Франкфурта на Мајни.

Хумор Вилхелма Шефера

Поред Баварца Ханса Каросе истиче се Вилхелм Шефер, рођом из Хесенске, скоро десет година старији од њега. Немачка већ данас гледа у њему једног од најбољих приказивача историјског живота и судбине што их је немачко пешиштво дало за последњих сто година. Шефер је ствараља андеготе у строгој класичној форми. Његове приповетке јесу ремек-дела језика уравнотеженог и по облику и по саоживотини. Његов је стил отсечан; одмах ћете га познати. Нерочите одлике његове јесу: изразити смисао, правог Хесенца за оно што је природно, из земље поникло, уживавање како у фином тако и у сировом хумору и највећа глемница, кристална нега чистог језика.

Као и Каросу, можамо и Шефера убрајати у оне песнике чије се лело налази у служби наше годе. У времену кад се над Немачком спустила најгушћа тмина, у годинама после изгубљеног рата, Шефер доноси олаку па у великом епском делу приказује судбину свога народа, дајући га године његове историје. Написао је Тринадесет књига о немачкој души, па је из тога пала црпе поузданљи и веру, чрпео снагу која се пренела и на читоце његовог дела и помогла им да преоброде доба једа и невоље.

Главна Шеферова дела јесу Анегдоте и Новеле, у којима у најсавршенијој форми почивају збивања око народа и појединца. Рихард Волф

Штраус, алеманског племена, Ханс Грим чија је импозантна књига Народ без простора постала једном од најузбудљивијих и најчитанијих књига нашега доба.

Ту је пре свега и Паул Ернст. Баш творевине овога песника, преминулог 1933, јесу најтипичнији пример правог народског песничког рада у најлепшем смислу те речи. Слично кад и Шефер, и он после слома доноси одлуку да се лати необичног дела: у 90.000 стихова израђује еп Првог Немачког Царства. Поред овог дела налазе се његове приповетке, рађене са много једноставности; оне на јединствен начин обухватају све стапеже и сложеље немачког народа. Наваљују све нова и нова имена, нарочито из редова млађих: Макс Мел, Ханс Јост, симпатични Карл Хајнрих Ваглер [Хлеб], родом из Источне Крајине, па његов земљак Јозеф Вајхебер, који је већ данас признат као један од највећих лиричара немачког народа. Најзад, да поменемо као најистакнутије жене међу немачким књижевницима нашега доба Ину Зајдел и Агнесу Мигел.

Да кажемо још једном шта здружију све књижевне творце који спадају у раздобље о коме смо овде говорили: сазнање о благотворним силама које се јављају у свим временима невоље, свест о великој одговорности према матерњем језику и према сајом народу и решеност да се служи том народу, а тиме по крајњем циљу и целом човечанству, делујући из чистих побуда које се даје теке оном што је узашено.

Новосадски Регели Ујшаг јавља о смрти познатог српског културног радника Димитрија Мите Клицина, који је умро у Новом Саду. Лицет, између осталог, каже: „Димитрије-Мита Клицин био је истакнута личност међу Србима. Припадао је најужем кругу Јаше Томића, и пре првог светског рата постао је сарадник Заставе. Узимао је видог учешћа у вођству Српске радикалне странке, и убрзо је по-

Мисија

МИСИЈУ смо рода свог издали
За шимерे убили смо цима,
Место божјег дигли људског сина,
Сами себе на крст приковали.

Ал вечно је небо изнад света
И само се са гла к њему диже.
Што смо Роду то смо Богу ближе,
Сва је вечност у Мајци зачета.

За душу нам девичански плодну,
Шта и чему нови Вавилони,
Разорења, орије и пир?

Вратимо се свежи и смеки
На пут божји и на груду родну,
На вечно Село и на његов мир.

СВЕТИСЛАВ СТЕФАНОВИЋ

СМРТ МИТЕ КЛИЦИНА

Новосадски Регели Ујшаг јавља о смрти познатог српског културног радника Димитрија Мите Клицина, који је умро у Новом Саду. Лицет, између осталог, каже: „Димитрије-Мита Клицин био је истакнута личност међу Србима. Припадао је најужем кругу Јаше Томића, и пре првог светског рата постао је сарадник Заставе. Узимао је видог учешћа у вођству Српске радикалне странке, и убрзо је по-

Живот Србије на Уфином филмском журналу

Од прошле недеље наша публика има задовољство да у Уфином журналу гледа и призоре из нашег живота и наше делистности. Од коликог је то значаја за нас биће нам јасно кад ју узбуркане таласе океана и помислимо да се Уфини журнали истакну као у Београду, прате из нашег живота приказују миришљадама европских градова. Хиљадама уметности.

У идућим Уфиним журналима биће приказани снимци о по вратку наших заробљеника, нојевија бадњака, богојављенском снимашу на Балкану, по Србији, освећењу водице, српском колу Грчкој, Бугарској и Румунији. У Народном позоришту итд. Отсек је већ извршио прву снимку и у Београду је приказан филмски журнал претстављајући први журнал са сценама из српског живота. Један призор који је заиста морао свима гледаоцима да највећим интересовањем у ран и тихи рад ученика Школе десетинама хиљада биоскопа у примењене уметности.

Пре извесног времена основан је у Београду отсек Уфиног тог-

журнала, са задатком да врши

шешњу бадњака, богојављенском снимашу на Балкану, по Србији, освећењу водице, српском колу Грчкој, Бугарској и Румунији. У Народном позоришту итд.

Наш редован улазак у Уфин

мања и у Београду је приказан филмски журнал претстављајући први журнал са сценама из српског живота. Један призор који је заиста морао свима гледаоцима да највећим интересовањем у ран и тихи рад ученика Школе десетинама хиљада биоскопа у примењене уметности.

У идућим Уфиним журналима биће приказани снимци о по вратку наших заробљеника, нојевија бадњака, богојављенском снимашу на Балкану, по Србији, освећењу водице, српском колу Грчкој, Бугарској и Румунији. У Народном позоришту итд.

Наш редован улазак у Уфин

мања и у Београду је приказан филмски журнал претстављајући први журнал са сценама из српског живота. Један призор који је заиста морао свима гледаоцима да највећим интересовањем у ран и тихи рад ученика Школе десетинама хиљада биоскопа у примењене уметности.

После одлично завршених студија у Београду, пок. Првановић је као стипендиста провео две године у Немачкој, где се усавршавао у својој струци. Као суплент и професор служио је по разним местима у унутрашњости, а пуних 10 година провео је као професор Новосадске гимназије. Као одличан зналац немачког језика и немачке књижевности, пок. Првановић је успешно превео читав низ одабраних дела познатих немачких писаца на наш језик. Сем тога, сарађивао је на „Летопису Матице српске“, „Страном прегледу“, „Мисли“, „Венцу“ и другим часописима.

Дете источне Србије, земљак Николе Пашића, пок. Првановић је, после положене матуре, дошао у Београд и уписао се на Филозофски факултет, изабравши за своју струку германистику, упоредну историју књижевности и теорију књижевности.

После одлично завршених студија у Београду, пок. Првановић је као стипендиста провео две године у Немачкој, где се усавршавао у својој струци. Као суплент и професор служио је по разним местима у унутрашњости, а пуних 10 година провео је као професор Новосадске гимназије. Као одличан зналац немачког језика и немачке књижевности, пок. Првановић је успјешно превео читав низ одабраних дела познатих немачких писаца на наш језик. Сем тога, сарађивао је на „Летопису Матице српске“, „Страном прегледу“, „Мисли“, „Венцу“ и другим часописима.

Дете источне Србије, земљак Николе Пашића, пок. Првановић је, после положене матуре, дошао у Београд и уписао се на Филозофски факултет, изабравши за своју струку германистику, упоредну историју књижевности и теорију књижевности.

После одлично завршених студија у Београду, пок. Првановић је као стипендиста провео две године у Немачкој, где се усавршавао у својој струци. Као суплент и професор служио је по разним местима у унутрашњости, а пуних 10 година провео је као професор Новосадске гимназије. Као одличан зналац немачког језика и немачке књижевности, пок. Првановић је успешно превео читав низ одабраних дела познатих немачких писаца на наш језик. Сем тога, сарађивао је на „Летопису Матице српске“, „Страном прегледу“, „Мисли“, „Венцу“ и другим часописима.

Дете источне Србије, земљак Николе Пашића, пок. Првановић је, после положене матуре, дошао у Београд и уписао се на Филозофски факултет, изабравши за своју струку германистику, упоредну историју књижевности и теорију књижевности.

После одлично завршених студија у Београду, пок. Првановић је као стипендиста провео две године у Немачкој, где се усавршавао у својој струци. Као суплент и професор служио је по разним местима у унутрашњости, а пуних 10 година провео је као професор Новосадске гимназије. Као одличан зналац немачког језика и немачке књижевности, пок. Првановић је успешно превео читав низ одабраних дела познатих немачких писаца на наш језик. Сем тога, сарађивао је на „Летопису Матице српске“, „Страном прегледу“, „Мисли“, „Венцу“ и другим часописима.

Дете источне Србије, земљак Николе Пашића, пок. Прванови

Профили немачке филмске режије

У уметничком развоју филма режисер има доминантну улогу. Годинама се различито гледало у колико на њега пада уметничка одговорност за вредност филма. Да ли је писац сценарија одлучивао бар делимично о уметничкој судбини дела? Зар нису композитор музике и технички оператор исто тако равноправни чиници, као аутор и режисер?

Превладало је мишљење, да сваки сарадник сноси одговорност, да су режисер, сценарист, романти, и помоћни филмске ка-

Willi Forst за време снимања «Бечке крви»

Foto: Wien-film

композитор и технички оператор мере постају стварност која разједноко одговорни и важни у гопију. Фilm *Мој син, господар* уметничких дела. Па дин министар, Харланова комедија, режисер је онај велики дија на филму, даје доказа о вајар свих стваралаčких снага. великом смислу за унутрашњу У његовој су руци сви конци, он драмску радњу, развијену на чи- би и одлучује о диспозицији

филма све до његовог завршетка, о свакој појединачној уметничкој фази и декору, тако да на зачун спољне драмске радње не занемари психолошки момент.

Два велика историска филма *Велики краљ* и *Јеврејин Зис*, документи су једне фанатичне режиске снаге, која иде за историском истином, пуном живота и сажете глумачке радње у свакој сцени. У овим филмовима Харлан се истакао и као велики мајstor масовног режирања. Стилизована историска стварност

тек посредством спољних факто-ра, супротно позоришном редитељу. Режисер филма стварно зависи од ветра и времена, од свакодневне преданости и радног капацитета својих многообро-них уметничких и техничких са-радника. Од сцене до сцене филмски режисер савлађује про-стор, који му прописује филмски манускрипт. Сковати уметничко јединство филма, пре него што филм пређе у атеље, главни је задатак режисера.

Међу немачким филмским редитељима, има много својствености, темперамента и талената. Није претерано кад се каже, да сваки режисер има свој сопствени начин рада, свој лични стил и свој циљ у уметничком стварању. Ова многостраност у талентима, основа је многостраности немачког филмског настојања. Ако се на ФАЈТА ХАРЛАНА гледа као на режисера драмског филма, тиме се ван сваке сумње означава само једна карактеристична страна његове режиске уметности.

Харлан је у ствари инсценирао доста филмске грађе коју карактерише оригинална психолошка драма. Он се посветио великим проблемима људске судбине и у овој области заузeo ново место, које је до тада било омиљено популарним позорницама. Харлан се стога посветио филмовању новела и позоришних комада, за неко време остављајући оригинална

Фајт Харлан

Foto: Ufa

носи оно реалистичко обележје, које Харлановим филмовима даје нарочиту физиономију.

Вођен сличним начелима ВОЛФ ГАНГ ЛИБЕНАЈНЕР приступио је послу режије. Либенајнер узима обимнији избор тема и не остаје само код историских филмова. Бавећи се савременим до-гађајима, он је режисер веселог

Написао
Др. Херман Вандершек

обећавај ми ништа или Флорентински шешир. Сензационални филмови *Оптужујем, Ти и ја, Разблудна ноћ* типични су при-мери његове сценске уметности. Особина његовог филма, она до-интимности вођена камера изме-ђу тамног и светлог, најбоље је ојцртана у филму *Ивет са Кете Дорш*.

Оба Бизмаркова филма била су најјаче Либенајнерове кре-ације историских филмова. Вели-ка склоност реализму разликује Либенајнера од Фајта Харлана.

Много новине у немачку филмску режију унео је, својим војничким филмовима професор КАРЛ РИТЕР. У уској сарадњи са својим сарадницима посветио се автјатичарском филму. *Шту-Ка, Преко свих запрека* и *Еки-па Дора* примери су Ритерових настојања да сједињи докумен-тарни филм са играним филмом. Ритер тражи основне принципе филмског режисера у филму *Бекство из атељеа*. Филмови са херојско-војничким мотивима су: *Издајник, Отсуство на часну реч, Патриоти, Пурла Мерит и Потхват Михаел*. Све ове филмове можемо сврстати под ску-пину „ослобођене камере“. Ри-тер дисциплинује снимање режи-је у покрету. Ова се особина о-сћа и у концентрацији сцена,

речи, оплемењено гласом Заре Леандер у најјаснијој форми.

ВИЛИ ФОРСТ је после својих филмова *Бургтеатер, Ма-скарада* и *Серенада*, који су се одликовали нарочитим расположењем и атмосфером, дао много музичког живота у филму *Бел Ами*. Са филмовима *Оперета* и *Бечка крв* извршена је обнова музичког филма. Форст је режи-сер темпа, сценске динамике, по-кретних сцена. Он је мајstor сценских упадица, изненадних поенти и духовитих доскочица. Алотрија је почетак оваквог на-чина инсценирања.

Као Форст тако и ГЕОРГ ЈА-КОБИ у филмовима са Мариком Рек, пронашао је овај нов музички сценски таленат. Жене су боље дипломате, *Игра с краљем, Кора Тери* примери су ове зано-сне режије, која свесно рачуна са спољним музичко-сценским ефектом. ХАНС ЦЕРЛЕТ који је већ у филму *Слуге моле* пру-жио свој властити стил у коми-ци и гротески што је исто тако добро наставио ХАЈНЦ РИМАН пружа у филму *Звезде сјају* при-мер успешног модерног ревијског филма. Трука је био артистички филм са сличним режиским компонентама, па и сама комедија *Роберт и Берtram*, у Церле-товај режији, пуне покрета и фантазије, постала је популарна ревијска парада.

У важније немачке режисере спада ГУСТАВ УЦИЦКИ, који

Карл Ритер

Foto: Ufa

мајstor филмова у којима долази до изражaja и психолошки моменат. Филмови *Врати ми се, Мајчина љубав* и *Госпођа Сикста* показују уметност пси-холошког приказивања са новим начином снимања. Под његовим утицајем је млађи ХЕЛМУТ КАЈТНЕР, који је обновио ху-мористичну камерну игру и са филмовима: *Жена по мери, До виђења, Франциска!, Одело чини човека* и *Ми свирамо по-стигао је потпуну хармонију слике, камере и музике.*

Сличне сценске новитеље пре-дузимао је и ПАУЛ ФЕРХОВЕН, који је са Великом сенком из-балансирао камерну музiku успешио са покретном режијом у великом простору. ХАНС ШТАЈНХОФ обновио је био-графско-историски филм. Он је у филмовима *Рембрант, Роберт Кох* и *Ом Кригер* сјединио реалистичке и фантастичне елемен-те. Исто тако су ХАНС ШВЕЈ-КАРТ и ВИКТОР ТУРЖАНСКИ, са својим нарочитим начином и стилистичким потхватима у обла-сти режије, дошли до изражaja, и на тај начин допринели да се створи један велики форум са-временог немачког филма.

Проф. Карл Фрелих упућује једну глумицу у тајне филмске глуме

Foto: Ufa

на оно што је битно. *Кадети слу-же* као пример за Ритерову режију у филму. Режисер војничких филмова прелази и на терен веселих филмова, на што указују филмови *Капричио* и *Бал па-ре*. О каквом се обимном филмском знању ради, доказ је филм *ГПУ, политичка репортажа са-дањијице*.

Професор КАРЛ ФРЕЛИХ, је-дан од старијих мајстора немачког филма, подмладио се у звучном филму и претставља режи-сер веће глумачке воље у филму. Његов реализам употребљава драматуршко разумевање уметности, тако да поједине сце-не развијене до сензације, враћа на сношљиву меру. Фрелих влада и драмом и комедијом. Какав пут од филма *Кад би сви били апјели до Музике снова и Зави-чаја!* Каква документарна аргу-ментација у филму *Недозрела о-младица!* Фрелих даје у сваком филму потпуну, не само дели-мичну слику живота. Он тражи целину једне судбине, чаک и у историском филму, као што је живот краљице Марије Стјарт, у *Краљичином срцу*. Он диктује атмосферу и унутрашње ди-спозиције филма, оно што је најважније у погледу деловања. Велике сцене имају смисао драматичног врхунца. Музички ефе-кат тражи у хармонији са каме-ром. То је била једна бучна балска ноћ и *Завичај* претстав-љају синтезу снимка, музике и

Филм о великом лажству

Једна сцена из колорисаног немачког филма *«Минхаузен»*, који се сада снима у Берлину

Foto: Ufa

С Војиславом Илићем пропевао је интелектуални Београд

Београђанин, 33 године, једно ће из златног лука младог и поносног дива. И отада, ко би год похрлио древној музи, морао би, како се то уобичајено каже, претходно да се поклони новој, Војислављевој, лирској медузи.

*
До пре Војислава жика српске лирике није била везана за име једног превасходног Београђанина.

С Војиславом, из Београда су И тако, своје модерно лирско одједном завојевачки на све крштење, Београд је добио пре стране као зраци полетеље оне ко превасходног Београђанина, стреле са белим перима, одапе- преко Војислава:

Студена је зима прошла. И вечно љулка и млада,
На снежни Каледов престо мајка се подиже Лада.
За њоме пролетњи дахор из мрачних планина стиже,
И топло заблита сунце на зреник ступајући ближе.
Све прену из тешког санка и све радосно крете,
Да прими подмлађен живот из руку Божице свете.

Војислав Илић живео је свега у њему су мирно одмеравале, 33 године.

Двапута по 16 година за друге су само детинство и децаштво: за Војислава Илића — два виша живота.

Болешљив, осетљив, ћутљив, он је, ипак, такорећи зрачно, схватио суштину наследности: 33 године, али ако не неку божанску, ако не неку астралну, у зрачно је схватио и суштину смилизац, прегалац, борилац, остваралаштва. И, као звезда звезду, те две тајанствене суштине једног, подрећеност другог.

У часу радости слатке, ил' горке малости своје,
Кад душа твоја стрепи, ко буром дирнут цвет,
Украси гордошћу себе. За радост и боле твоје
Да не зна овај хладни и бурни овај свет.

У XIX веку Срби су имали три велика лирска освајача: Бранка, Ђуру, Војислава.

Бранко је освајао, ведрим, емоционалним, Ђура тмурним, националним, Војислав интелектуалним ритмом.

Свила као лан, под њиховим магијским стваралаштвом, српска се реч повијала, извијала, српски стих устројавао, преустројавао.

Бранко је лиризовао утиске, Ђура притиске, Војислав отиске живота. И то тако и толико да су се њихови песнички позиви, лиризована природа пуног степена баш као и што треба, претвара- на освајачки лепог:

Сиво, суморно небо... Са стarih ограда давно
Увели ладолеж већ је суморно спустио вреже,
А доле, скрхане ветром, по земљи границе леже;
Све мрачна обори јесен, и све је пусто и тавно,
Без живота је све.

Изгледа, као да смрт уморну природу стеже,
И она тихо мре...

А по каљавом друму, погружен у смерној тузи,
Убоги спровод се креће. Мршаво малено кљусе
Лагано таљиге вуче, а врат пружило дуги —
И киша досадно сипи, и спровод пролази тако,
Побожно и полако.

У српску књижевност тек пре једно 50 година ушла је интелектуализована љубав, интелектуализовано родољубље, интелектуализована слика света.

То је Војислављева епоха.

То није запад, то није декаденција.

Истина, та епоха није ни чи-

ни, ако она херојски и не на- дима прса, она као поклон српској лирици пружа честиту културну визију, бирача осећања, бираче изразе — естетизирани ногон.

С песником Војиславом Илићем пропевао је интелектуални Београд.

ЗИМСКА ИДИЛА

Зима је покрила снегом долине и поља равни, и гавне, високе горе. Вихори снјежнога праха, по пустом вију се пољу, и цела природа ћута, и листак последњи вене од зимског студеног даха.

Бесело пукара пламен у скромној избаци нашој, и мачак на банку дрема. Крој таму вечери бледе дугачке и светле сенке по зиду чудно се вију, аоко огњишта сниског озебла дечица седе.

Деда узео лулу и с пажњом о длан је бије, па испод појаса вади листове дувана сува, и кад их изгњави добро, он онда напуни лулу, и мирно пушћени слуша ветрину што пољем дува.

По кашто зашкрипе селом волујска дрвена кола, и гавран над њима гракне. За тим се разговор чује. То се комшија Панта, сигурно из горе враћа, па журно испреке стоку и чељад по кући псује. А деда обако прича: „Одлавна, у селу нашем, живљаше убога жена са малим јединцем својим. То беше немирни Павле. Памтим га и сада лепо, и ако то беше давно, у младим данима мојим...

ИСПОВЕСТ

На трошном чуну, без крие и наде,
У мени вера губи се и мре;
Ја ништа више не верујем, ништа!
Ил' боље рећи: ја верујем све.

На мору бурном људскога живота
Прерано ја сам упознао свет:
За мене живот ништа је сенка,
За мене живот отрован је свет.

Трип и живи!.. Пријатељу драги,
О многом чему мислио сам ја —
О благо оном, ко не мисли ништа,
Тај мање тужи, мање јада зна!

Весело чедо Аркадије цветне,
Он не зна шта је трње, шта је кам;
За кршне кланце он је слуша можда,
Али по њима није ишо сам...

За њега свет је перивој од ружа,
По цвећу шеће као паун млад,
Његова душа језеро је мирно,
Његов се никад не колеба над...

Војислав Илић
(Цртеж Ђ. Јанковић)

НЕБЕСНИ ЗВУЦИ

На крилу рајских снова, у часу тишине бајне,
Побожију душу диже дахор благи вет,
Ко мириш руже мајске на крилу зорице сјајне,
И смирина душа види небески, зрачни свет

Светови доле слуде... Над њима вечност тавна
Спокојно, тихо спушта копрене своје скут,
И круна Божијег труда, светило ведрога дана,
У мирном ходу своме свршава дневни пут.

Ту, дигнув руку своју спрам зрачног погледа свога,
Херувим с пажњом следи времена бурни ход,
И с тихом, рајском песном он слави љубав и Бога
И песном својом снажи сајрни људски род.

У току бурних дана ти благи, небески гласи,
Срдце си ру дају пигаму, рајску ћуд,
И у том слатком часу пожуда адска се гаси,
И смрна, света љубав таласа људску груд

Тако у бледију сутон на мирне и цветне равни
Бисерна роса пада. И дахор свет и драг
Ковиље густо стреса и лети у бескрај тавни,
И слатки мириш буди и шумор, тих и благ...

ЧОВЕ КЊИГЕ И ЛИСТОВИ

Скромна и истрајна мисија Прасветни гласник

Просветни гласник, Год и развија животне инстинкте и LVIII, септембар 1942, број 9. Уредник др. Ф. Медић. Стр. 441—511, дин. 30.

Обновљени Просветни гласник ушао је већ у девети број. И ова најновија свеска доноси неколико убедљивих прилога, добро дошлих српској просветној активности.

Садржај је следећи: Густав Месершмит, Начела националсоцијалистичког погледа на свет; др. Ф. Медић, Моћ духа; др. М. Борисављевић, О лепом; Ђорђе Сп. Радојчић, Јања Кантакузиновић; Милош Павловић, Ф. Ниче о настави историје; М. В. Арачић, Државни спортски одбор; Драг. Митровић, О лепоти књиге и њене обраде. Белешке: Ур.: Основна начела васпитања и наставе у немачким средњим школама; Д. Г.: Васпитање и избор позива у Португалији; Н. Л. С. Б.: Школе Адолфа Хитлера у Великој Немачкој.

Г. Месершмит, у свом прегледном и синтетичком чланку, каже поред осталог и ово:

Најважнији узрок за немачки успон лежи у новом погледу на свет, који је Адолф Хитлер са националсоцијализмом дао немачком народу.

Сви спољни напори и успеси: одвраћање од безбройних партија, отстранавање незапослености, учвршћивање породице, немачко илјадирање итд. — све су то биле последице, резултати једног новог животног осећања.

У чланку Моћ духа, у коме се концизно износе најмодернија истраживања и резултати научника светскога гласа, др. Медић, вељда први код нас, констатује ово:

Познато је да доктрина у словљених рефлекса важи једно изразито материјалистично учење. Међутим, она сасвим летимично анализа чињеница које се дају духу ове доктрине, открива нам у истој један од најснажнијих аргумента против материјалистичке тезе.

Др. М. Борисављевић у чланку О лепом, покушава да укаже на разлику између досадашњег филозофског и данашњег научног схватљања тог проблема.

Јања Кантакузиновић је лепа и стваралачка историска монографија каква само може да изиђе из високо истраживачких рукуга г. Ђ. Радојчића.

Настављајући своје смиљене студије о Фридриху Ничеу, г. Милош Павловић, овога пута дао је јасну анализу Ничевог гледишта о настави историје, велићи:

Ниче претпоставља, да ће само онда, кад се омладини буде историја предавала и тумачила једним чистим уметничким сликањем, рељефним, пластичним излагањем и кад буде у средишту свега тог излагања историје — човек, само ће тада и историја бити у могућности да пружи потребан континуитет и да буди

Издања Немачког научног института

Као што је нашој јавности ког научног института развија- већ познато, Немачки научни институт у Београду, основан још 1939; иницијативом познатих немачких научника и великих пријатеља нашега народа проф. др. Герхарда Геземана и проф. др. Алојза Шмауса, развио је од- бијану, прво германистичку, макс по своме оснивању врло жи- стичку, најзад библиотека за технику и медицину; приређен је читав низ одличних предава- ња немачких и српских научни- ка и књижевника о значајним научним и литературним темама; организоване су разне књижевно-уметничке вечери (као на пр. прослава 80-годишњице великог немачког песника Герхарда Хауптмана), концерти, академије и т. д.

Латност. Ова делатност Немач-

Београдском универзитету, о те- ми: *Deutsche Lehnwortforschung im südslašvischen Sprachraum*. Најзад је, пре неколико дана, објављена опса на књига др. Бранка Милетића, професора експерименталне фонетике на Београдском универзитету, о теми: *Die Aussprache des Schriftdeutschen mit besonderer Berücksichtigung des Serbischen*. Док су студије проф. Вајфера и проф. Тривунца имале чисто научни карактер, дотле књига проф. Милетића има — поред своје не- сумњиве научне вредности — и један врло практичан циљ: да допринесе успешној настави немачког језика у нашим сред-њим и стручним школама и у приватној настави.

Као фонетичар од струке, про- фесор Милетић је био свестан развоја и успешну издавачку де- тешкоћа са којима је имао да- латност. Прво је објављена фи- лолошка студија др. Ладислава Вајфера, професора Београд- ског универзитета, о теми: *Die deutschen Siedlungen und Mundarten im Südwestbanat*. Затим је објављена филолошка студија др. Милоша Тривунца, академија и професора германистике на

Мала сељачка енциклопедија

Сељачка књига, уредио Ј. Јањић, насловна страна од Ђ. Јанковића, издање Југоисток, Београд 1942, стр. 82.

Наша књижарска пијација до- рата била је непрестано у оскуди- цији добра књиге за наше село. Не може се рећи да је штампа- но мало, напротив, годишње се штампало на стотине књига, књижица и брошуре намењених сељаку, али је наш сељак читao мало. Код нас се сматрало да за сељака може да пише скако које од њега писменији, штавише, некада се у овоме ишло тако далеко, да се мислило, да сељак боље разуме и да више воли да чита оно што је за њега напи- сао полуписменац.

Ово се мишљење заснивало на томе што је сељак куповао већином само рјаву, полуписмену литературу: сочињења вашарских песника и провинцијских књижара-издавача. Код овога вије се имало на уму да сељак купује књигу на пијаци као и остала роба и да му је саветник код избора литературе био обично сам продавач, чији је критериј опет био само његова за- рада. Ради тога је добра ствар тешко пролирала на село, а осим тога је била редовно за сељака скупа.

Поред тога код нас се греши- ло што се сметало са ума да књига за сељака треба да буде не само корисна него и присту- пачна и занимљива. Мало која наша књига издата је изјашре- слојеве да је задовољавала сва три постављена захтева. Ако је била корисна она је била или неприступачна или незанимљива у највећој мери. Са таквом књигом, наравно нико неће стечи

Савремени бечки вајари

Die Kunst im Deutschen Reich, Dezember 1942, München, Ausgabe A, Zentralverlag der NSDAP, S. 291—312, din. 16.

У последњем броју Уметности у Немачком Рајху искрпно је приказао Ернст Вурм савремене бечке вајаре. Изложуји њихова стремљења и њихов рад, Вурм је чланак богато илустровао репродукцијама Јозефа Хумплика, Франца Зајфера, Едмунда Мареа, Рудолфа Шмита, Вилхелма Фраса, Јозефа Ридла и Ериха Пилера. У радовима бечких вајара извесна склоност ка класици, ма да су им технике доста смеле и модерне.

Поводом стогодишњице сликара Емила Јакоба Шиндлера написао је студиозан чланак проф. др. Бруно Григорић, залржавајући се најпре на анализи његових пејзажа, чије репродукције у боји красе овај број рејије.

БРИГА ЗА СЕМЕ

Инж. агр. Владимира Спасојевића: Сорт и њен значај, ИПРОЗ (Пољопривредна библиотека, св. 28), Београд 1942, стр. 38, дин. 10.

Код нас се уобичајило да се ботанички термин „сорт“ погрешно употребљава и, онда када је реч о смеши разних сората. У уводу своје књиге инж. Спасојевић наглашава ову разлику напомијећи, што је врло оправдано, да тиме не мисли да умањи вредност смеша разних сората, које су некада врло оправдане и препоручиве.

Говори се о начину одабирања, побољшавања и оплемењивања сората он даје доволно упутства за рад тако да ће наши пољопривредници моћи и сами да учите нешто у томе правцу. Писац препоручује нашим пољопривредницима, да поведу више рачуна о семену, које бацају у своје бразде, јер то је најлакши и најјевтији начин побољшавања и повећања жетвеног доприноса.

Наравно, практичном значају сората посвећен је највећи део простора ове књиге. За пољопривреднике оне тек са тог становишта и имају своју вредност. За пољопривредника важно је има ли извесна сорта добре особине које он захтева и је ли без лоших особина, које он најчешће жели да избегне. О тим особинама сората, о најзначај-

нијим особинама за земљорадни- ка, говори се у књизи инж. Спасојевића у десетак посебних одељака. Исто тако обраћено је у посебном отсеку књиге како се треба поступати да се сорте не би измешале и изгубиле своје добре особине.

Иако су питања обраћена у овој књизи доста неприступачна широј публици, писац је успео да му сва излагања буду разумљива.

Инж. С. Б.

Жена

Видео сам те голу
без стида
и без маште.

Видели су те просјаци
и чистачи
из Друге улице.

Твоји пријатељи
трговци јужним всћим
из Грчке...

Али изнад свега
ти си волела
да санђариш данима
крај своје мачке
из Ангоре...

Д. АНДРИЋ

Немачки научни институт ће у току ове године објавити још неколико значајних студија и расправа из области германистике и међусобних германистичко-славистичких и германистичко-балканских веза, односно и утицаја. Међу првима објавиће студије: академика и професора Београдског универзитета др. Хенрика Барића (*Balkangermanisch*); поznатог немачког научника др. Отоне Волберета (*Bibliographie des Sandschak Novipazar*); професора Градачког универзитета др. Валтера Винша (*Die Stellung der balkanischen Volksmusik in der europäischen Musikkultur*); нашег поznатог књижевника и претседника Српске књижевне задруге др. Светислава Стефановића (*Beiträge zur germanischen Saengerforschung*); професора Београдског универзитета др. Бранимира Малеша (*Das Rassenschild des Balkans*); и тако даље.

Овим значајним научним студијама одличних немачких и српских научника обогатиће Немачки научни институт још увек недовољно развијена истраживања и проучавања међусобних додирних тачака који постоје још из старијих готских времена, када су Готи, преци данашњих Немаца, први пут дошли у ближи контакт са балканским народима.

АКВАРЕЛ
ЧЕТРНАЕСТИ
Снег бију базда шанко и косо
и ткашија дан
концима бечим
дор је на шему харшију цршади
јорђовач
да је
развео сим.

БЛЛАЗАРЕВИЋ

УПИСУЈТЕ
БЛАГАЈНИЧКЕ
ЗАПИСЕ

СРПСКЕ НАРОДНЕ БАНКЕ

који претстављају сигуран пласман готовине и носе веома повољну каматну стопу. Она износи засада код благајничких записа са доспелошћу од 3 месеца $2\frac{1}{2}\%$, код записа са доспелошћу од 6 месеци $2\frac{3}{4}\%$, код оних са доспелошћу од 9 месеца 3% и код оних са доспелошћу од 12 месеци $3\frac{1}{4}\%$. Камата се исплаћује унапред приликом издавања записа.

Благајнички записи могу се уписивати код Централе и код свих филијала Српске народне банке, а издаје се само на округле износе у хиљадама, који не могу бити мањи од Дин. 10.000.— Рок им не може бити мањи од 3 месеца, ни дужи од 12 месеци.

Ови записи могу се према потреби есконтовати или ломбардовати код Српске народне банке.

ДИЈАМАНТЕ КРУПНИЈЕ, брилијанте све величине и остали стерински златни накит купујем и плаћам по највишој дневној ценам. Сатове никлена, сребрне и златне, ручне и цепне исправне и неисправне.

КУПУЈЕМ све горње предмете и друге проценејум бесплатно, а на захтев процене вредности исплаћујем одмах. Запамтите: златарска радња

»БРИЛИЈАНТ«

Београд — Ђорђа Вашингтона 6 [Бајлон. пијаци]. Тел. 28-706.

Свакодневни разговори

(Уџбеник за брзо и лако споразумевање са Немцима)

1 КЊИГА ДИН. 15.—

»СРПСКА КЊИЖАРДА«, Београд, Краља Александра 18.

Намештај **ЗОРА** Београд

Кр. Александра бр. 87-97 тел. 40-156

Има велики избор спаваћих соба, кухиња, трпезарија, комбинованих соба, кауча, патент фотеља, салонских дубоких фотеља, уз најниже цене, најлепши избор за 1943 год.

Власник Ђорђе Барјакшаревић

ВУНУ ЗА ПРЕДЕЊЕ

као и памук из јоргана чешљамо на влачари одмах док муштерија чека. Можемо прерадјивати вуну и од разних нових и старих вунених отпадака (ћилима, штофа, трикотаже, ћебета и слично). Одлична израда.

БАНИЋ И УГРЕНКОВИЋ, Цара Николе ул. 10 [Славија].

„ДИНАРА“ купује и продаје

САВ БОЉИ НАМЕШТАЈ,
Запамтите: »ДИНАРА« — Ђирила и Методија бр. 2
Тел. 40-665.

ПОЛОВНЕ КЊИГЕ

Купује и продаје на свим језицима и плаћа најбоље
Књижара, антикварница и библиотека
»АЛЕКСА ШАНТИЋ«

Београд — Призренска ул. 6 чек. рач. 61059.

ЗЛАТАН НАКИТ

златне зубе, све златне и сребрне предмете, уметничке, античке ствари купује и најбоље плаћа »КОЛУБАРА« — Призренска 13. Телефон 24-386.

ВАША СУДБИНА БЕСПЛАТНО

Овај велики добровор човечанства, популарно познати истраживач из области астролошких наука чини бесплатно велика и значајна прорицања Ваше судбине, чија претсказивања изазивају велику и нечуvenу сензацију у целом културном свету.

Он ће Вам помоћи, и Ви ћете бити срећни, поверите се да Вам прорекне узбудљиве чињенице које ће мењати Ваш ток живота и помоћи да дођете до добитака и сваког жељеног успеха, пронађите и оцртати све главније смернице Вашег будућег животног пута.

Сваком ће се претсказивати успех и срећа у будућности, прошлости, садашњости, каријери, служби, науци, бogaћењу, љубави, браку, лутрији, путовању, наслеђу, здрављу, миру, судским споровима, спекулацијама, изненадним добитцима, даваће се сваком стручни писмени савет који ће му користити кроз цео живот, те се одговара и на сва тајна заинтересована питања, која се могу поверити без икаквог устручавања.

Тумачи Ваше значајне снове, открива тајне Ваших великих пријатеља и непријатеља, предвиђа разне опасности, несртне случајеве и слично.

Хороскоп се шаље сваком у највећој дискрецији.

Многобројне изјаве захвалности свакодневно стижу из свих делова света, што доказује изванредну поузданост у тачном претсказивању, те овом славном »претставнику астрологије« одата су признања од највећих личности, од великих научника, књижевника, уметника, филозофа, великих политичара и победника на свим војним и дипломатским пољима.

Пошаљите и Ви тачну и читљиву адресу својеручно исписану означивши спол, дан, месец, и годину Вашег рођења са 50 дин. у новцу упутницом, на име трошкова.

Адреса: АСТРОЛОШКИ БИРО РАДОСАВЉЕВИЋ пошт. фах. бр. 1 — СОПОТ (Дунавска Бановина) — Космајски код Београда.

Спурно сме жељни лепог провода и мало разоноде, онда не заборавише да ће Вам шо пружиши само ресфоран

„ЈОВАНОВА ПИЈАЦА“ О Јованова 31 О тел. 30085

јер у њему суделују љубимци београдске публике. **Саша**-Сарајка, **Ружа**-Босанка, **Раде**-Ресавац и **Баша Милојковић** гарантују за одличан штимунг.

РЕСТОРАТЕР МАРКО П. ПЕЈИЋ

Нолонијалисти...

Кад дођете у Београд не заборавите да посетите

прво српско предузеће за израду коломасти **СРБИЈА**

ПЕТАР М. РАДОСАВЉЕВИЋ

КАНЦЕЛАРИЈА ул. Космајска 6 (Теразије) тел. 26-671.
ПРЕДУЗЕЋЕ Краља Александра 340, тел. 43-812
СТОВАРИШТЕ Римска 22 (Бајлонова пијаца) тел. 26-633.

„РАДЕ НЕЙМАР“

Подаје: ПАЛАТЕ-КУЋЕ-ВИЛЕ-ПЛАЦЕВЕ

ВИСОКИ ОЧУВАНИ РЕНОМЕ НАШЕ ФИРМЕ ВЕЋ ЈЕ ПОЗНАТ.
БЕОГРАД — КРАЉА МИЛАНА бр. 20. — ТЕЛЕФОН 27-796.

Dipl. Ing. Михаило С. Бесарабић
„СТИГ“ дрогерија на велико

Београд, Вука Каракића 7. Телефон 28-226.

Има стално на лагеру: хемикалије, реагенције за анализе, лабораторијумске потребе и посуђе. Заступа стране хемиске фабрике.

БУРАД ВИЛСКУ

празну купујем до једног вагона

ПЕТРОВИЋ — Књ. Олге 40
Телефон 20-715.

ПОЉОПРИВРЕДНИ СТРУЧЊАК

Управи Националне службе за обнову Србије потребан је пољопривредни стручњак за централно руководење баштама и економијама Националне службе. Квалификације: стручне школе и вишегодишња практика. Са молбом и документима јавити се Управи националне службе Милоша Великог ул. број 71, спрат 2 — соба број 15.

КИРМАН

СПЕЦИЈАЛНА ТРГОВИНА ТЕПИХА

Бави се искључиво куповином и продајом домаћих и страних шешиха. Хиландарска улица број 4 — Телефон 29-269.

ДРЖАВНА

ХИПОТЕКАРНА БАНКА

изложиће јавној продаји са почетном лицитационом ценом ова имања:

1. фебруара 1943 г.:

- 1) плац са зградом Војводе Анђелка 44 Дин. 550.000.—
- 2) плац са зградом Јужни булевар 47 Дин. 1.900.000.—
- 3) плац са зградама Кнез Даниловића 58 Дин. 925.000.—
- 4) плац са зградама Краља Александра 120 Дин. 3.000.000.—

3. фебруара 1943 г.:

- 1) плац Босанска 40 Дин. 2.200.000.—
- 2) плац са зградом Мехмеда Соколовића 46 Дин. 650.000.—
- 3) плац са зградама Кнез Даниловића 58 Дин. 925.000.—
- 4) плац са зградом Драгачевска 10 Дин. 1.300.000.—
- 5) плац са зградама Трешњанска 8 Дин. 550.000.—
- 6) плац са зградама Ртањска 4 Дин. 500.000.—

5. фебруара 1943 г.:

- 1) плац са зградама Краља Александра 282 Дин. 1.600.000.—
 - 2) плац Сазонова 5 Дин. 1.300.000.—
 - 3) плац са зградом Јужни булевар 64 Дин. 1.800.000.—
 - 4) плац са зградом Господара Вучића 61 Дин. 400.000.—
- Продаја ће се обавити у банчиној згради, Скадарска 33/II, где се могу добити сва даља обавештења.